

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Katedra anglistiky a amerikanistiky

**Srovnání stávajícího systému soudního tlumočení a překladu
v České republice a reformovaného systému na Slovensku**

**A Comparison of the Current System of Court Interpreting
and Translation in the Czech Republic and the Reformed
System in Slovakia**

(bakalářská práce)

2014

Veronika Cenková

**Srovnání stávajícího systému soudního tlumočení a překladu v České republice a reformovaného systému na Slovensku
(Bakalářská práce)**

Autor: **Veronika Cenková**

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: **PhDr. Dominika Winterová**

Počet stran (podle čísel): 44 + xvi (přílohy)

Počet znaků: 71 923 (bez příloh)

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a že veškeré podklady, ze kterých jsem čerpala, jsou uvedeny v přehledu literatury.

V Olomouci, 10. 12. 2014

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Dominice Winterové za její trpělivost a pomoc při vedení této práce.

Děkuji také všem soudním tlumočnickům a překladatelům, kteří vyplnili můj dotazník, a všem odborníkům, kteří mi poskytli informace potřebné k mé práci. Jsou to zejména PhDr. Ilona Šprcová, PhDr. Andrej Rády, Drs. Rudolf Kooijman a Mgr. Vladimír Novotný.

Anotace

Srovnání stávajícího systému soudního tlumočení a překladu v České republice a reformovaného systému na Slovensku

Bakalářská práce se zabývá problematikou soudního překladu a tlumočení v České republice a ve Slovenské republice. Cílem práce je shromáždit a analyzovat informace o tom, jaká je zákonná úprava soudního tlumočení a překladu v ČR a v SR a jak tyto systémy reálně fungují, pak na základě těchto poznatků oba systémy srovnat a dále srovnání podpořit sběrem dotazníků, na které odpovídají soudní tlumočníci a překladatelé z obou zemí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část obsahuje úvod do problematiky a podrobně se zabývá základními rozdíly mezi českým a slovenským systémem, zejména problematikou oddělení znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti, požadavky pro jmenování soudních tlumočnicků, zákonnými povinnostmi tlumočnicka, odměňováním a náhradou nákladů a profesními organizacemi. Praktická část obsahuje vyhodnocení dvou dotazníků - dotazníku, který byl distribuován českým soudním tlumočnickům a druhého obdobného dotazníku pro slovenské soudní tlumočnické a překladatele. V poslední části práce jsou všechny získané informace shrnuty a jsou z nich vyvozeny závěry.

Klíčová slova: Soudní tlumočení, úřední tlumočení, soudní překlad, soudní tlumočnick, Zákon o znalcích a tlumočnících (Zákon č. 36/1967 Sb.), Zákon o znalcoch, tlmočnících a prekladateľoch (Zákon č. 382/2004 Z. z.)

Abstract

A comparison of the current system of court interpreting and translation in the Czech Republic and the reformed system in Slovakia

This Bachelor thesis deals with the topic of court interpreting and court-certified translation in the Czech Republic and the Slovak Republic. The aim of this thesis is to collect and analyse information on the legal framework of court interpreting and court-certified translation in the Czech Republic and Slovakia and on how these systems work in reality and to support this comparison with questionnaires for court interpreters from both countries. The thesis consists of theoretical and practical part. The theoretical part provides an introduction to the topic and deals in detail with some basic differences between the Czech and Slovak system, especially the issue of differentiating between the activities of an expert, an interpreter and a translator, the requirements for appointment of court interpreters, legal obligations imposed on court interpreters, remuneration and reimbursement of costs for interpreters and professional organisations. The practical part contains an evaluation of two questionnaires - a questionnaire distributed to Czech court interpreters and a similar questionnaire for Slovak court interpreters and translators. In the last chapter, all the information is summarised and conclusions are drawn.

Key words: Court interpreting, certified interpreting, (certified) court translation, court interpreter, Experts and Interpreters Act (Act No. 36/1967 Sb.), Experts, Interpreters and Translators (Act No. 382/2004 Z. z.)

Obsah

Obsah	1
1 Úvod.....	2
2 Soudní tlumočení a překlad v České a Slovenské republice.....	5
2.1 Reformní zákon na Slovensku	6
2.2 Oddělení znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti.....	8
2.3 Jmenování soudním tlumočnickem, odvolání soudního tlumočnicka.....	10
2.3.1 Požadavky pro jmenování soudních tlumočnicků v ČR.....	10
2.3.2 Požadavky pro jmenování soudních tlumočnicků v SR	11
2.3.3 Odborné minimum a odborná zkouška	12
2.4 Zákonné povinnosti tlumočnicka a sankce za jejich porušení.....	14
2.4.1 Vymezení přestupků a správních deliktů soudních tlumočnicků v české legislativě	14
2.4.2 Vymezení přestupků a správních deliktů soudních tlumočnicků ve slovenské legislativě.....	17
2.5 Odměňování a náhrada nákladů	18
2.5.1 Odměňování a náhrada nákladů v ČR.....	18
2.5.2 Odměňování a náhrada nákladů v SR	19
2.6 Profesionální organizace	19
3 Srovnání systému očima tlumočnicků a překladatelů - analýza dotazníků	22
3.1 Dotazník pro překladatele a tlumočnický	22
3.1.1 Dotazník pro překladatele a tlumočnický z ČR	23
3.1.2 Dotazník pro překladatele a tlumočnický ze SR.....	29
4 Shrnutí a závěry.....	35
5 Summary	38
6 Použité zdroje.....	40
7 Seznam použitých zkratk.....	44
8 Přílohy	i
Příloha č. 1 - Dotazník Soudní překlad a tlumočení (ČR)	i
Příloha č. 2 - Dotazník Soudní překlad a tlumočení (SR).....	v
Příloha č. 3 - Volné odpovědi v dotazníku Soudní překlad a tlumočení ČR	ix
Příloha č. 4 - Volné odpovědi v dotazníku Soudní překlad a tlumočení (SR).....	x

1 Úvod

Jak vyplývá z názvu práce, hlavní oblastí mého zájmu je soudní tlumočení a jeho úprava v České a Slovenské republice. Soudní tlumočení je vedle konferenčního a komunitního tlumočení považováno za jednu ze tří základních oblastí tlumočení (podle Roberts, 2002, cit. v Sojáková, 2012). Přestože se soudní tlumočení začalo rozvíjet již od počátku profesionalizace tlumočení obecně, dlouhou dobu této problematice nebyla (a v mnoha ohledech stále není) věnována dostatečná pozornost. První odborné práce na toto téma začaly v zahraničí vznikat až na přelomu 80. a 90. let 20. století. Právo na soudní tlumočení je přitom součástí práva na spravedlivý proces, které garantovala už Všeobecná deklarace lidských práv přijatá roku 1948 Valným shromážděním OSN. Tomu, nakolik je tato oblast opomíjena, nasvědčuje i neaktuálnost české právní úpravy soudního překladu a tlumočení.

Oblast soudního překladu a tlumočení v České republice upravuje zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Ve Slovenské republice je tato problematika upravena zákonem č. 382/2004 Z. z., o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a Vyhláška č. 490/2004 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vzhledem ke stáří zákona z roku 1967 je zřejmé, že i přesto, že byl několikrát novelizován (k drobným změnám došlo např. v letech 2006 a 2011) a různě „záplatován“ jinými předpisy, bylo by třeba tento téměř padesát let starý zákon kompletně přepracovat.

Naopak k zásadní změně tohoto zákona již před deseti lety došlo ve Slovenské republice. To je také důvodem, proč jsem si za téma své práce zvolila právě toto srovnání. Vzhledem k tomu, že před rozdělením Československé republiky platil původní zákon z r. 1967 shodně v obou zemích a ČR i SR měly tedy stejnou

startovací pozici, je zajímavé porovnat, jaké změny v systému soudního tlumočení od té doby v obou zemích proběhly.

Protože se jedná o srovnání českého a slovenského systému, budu čerpat převážně z české a slovenské literatury, a to jednak z právní úpravy, tj. z výše zmíněných zákonů a jejich prováděcích vyhlášek, tak z komentovaných výkladů těchto předpisů (Dörfl 2009; Kubica, Kardoš, Jakubec 2011) a z dalších prací a článků na toto téma, které uvedu v přehledu použité literatury.

Práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretickou část bude tvořit kapitola 2 - Soudní tlumočení a překlad v České a Slovenské republice, která je dále rozdělena na podkapitoly. Ty se týkají teoretického srovnání českého a slovenského systému soudního tlumočení, zejména vztahu znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti, problematiky jmenování soudním tlumočnickem a podmínek, které musí žadatel o jmenování splnit, dále i zákonných povinností tlumočnicka, odměňování a náhrady nákladů a v neposlední řadě také (ne)existence profesních organizací, které soudní překladatele a tlumočnický sdružují.

Praktická část bude sestávat z vyhodnocení dotazníků, které jsem rozeslala k vyplnění českým a slovenským soudním tlumočnickům a překladatelům. Budu v ní jednak analyzovat získané výsledky, ale protože jsem zvolila formu dotazníku, který umožňuje využívat volné odpovědi, budu některé takové odpovědi citovat. Pro zachování autentičnosti se pokusím tyto citace uvádět pokud možno bez úprav, ve slovenštině, stejně jako citace některých zákonů a dalších textů v teoretické části.

Dále se pokusím získat podrobnější vyjádření od některých odborníků z praxe. Při práci tedy využiji nejen anonymní dotazníky, kterým se budu věnovat převážně v praktické části, ale i podrobnější konzultace se soudními překladateli a tlumočnický, kteří se problematikou podrobněji zabývají a budou ochotni sdělit mi své názory na stávající situaci, případně přímo návrhy na změnu systému. Tyto informace se budou prolínat i teoretickou částí práce, protože se domnívám, že budou vhodným doplňkem teoretických poznatků.

Mým cílem je tedy shromáždit a analyzovat informace o tom, jaká je zákonná úprava soudního tlumočení a překladu v ČR a na Slovensku a jak tyto systémy reálně fungují, pak na základě těchto poznatků oba systémy srovnat a zjistit, které jejich prvky tlumočnickům vyhovují více a jakým způsobem by tedy bylo případně vhodné tyto systémy změnit.

Vzhledem k určitým problémům s terminologií (v české legislativě se operuje pouze s pojmem „tlumočník“) budu v práci v některých případech podle kontextu používat pojem „tlumočník“ pro označení tlumočnicka nebo překladatele, ve vhodných případech budu používat pojmy „překladatel/tlumočník“, budu zaměnitelně používat i pojmy „soudní překlad“ a „úřední překlad“, případně „soudní tlumočení“ a „úřední tlumočení“.

2 Soudní tlumočení a překlad v České a Slovenské republice

Jak v České, tak ve Slovenské republice je práce soudních tlumočnicků a překladatelů nepostradatelná, a to jak pro justici nebo veřejnou správu, tak pro soukromé osoby. Každý, kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání (tedy češtinu, respektive slovenštinu), má totiž podle Listiny základních práv a svobod právo na tlumočnicka (Listina základních práv a svobod, čl. 37, odst. 4). Kromě tlumočení na úřadech, policii, soudech i při dalších podobných jednáních mají soudní tlumočníci vykonávat i činnost překladatelskou a zhotovovat úředně ověřené překlady.

Hlavní činnosti vykonávané soudními tlumočnickými a překladateli, a to jak v ČR, tak na Slovensku, tedy jsou:

- Tlumočení pro policii, tedy při zadržení podezřelého, podání vysvětlení, při domovních nebo jiných prohlídkách, u výslechu viníka či poškozeného, po nehodě nebo na místě nehody, dále tlumočení odposlechů nebo kamerového zařízení, atd.
- Tlumočení promluvy advokáta s obviněným.
- Tlumočení na cizinecké policii (při nedovoleném příjezdu cizince na území ČR, v azylovém řízení, atd.).
- Tlumočení na státním zastupitelství (při výslechu obviněného nebo svědka, atd.).
- Tlumočení u notáře (exekuční tituly, zástavní smlouvy, zakladatelské dokumenty společností, atd.).
- Tlumočení matričních úkonů (uznávání otcovství, svatby, atd.).
- Tlumočení u zkoušek (řidičský průkaz, zbrojní pas, atd.).
- Vyhotovení ověřených překladů. (podle Doušová 2012, 47)

Provádění takového tlumočení je v obou zemích volnou živností, kterou ale může provádět výhradně soudem pověřený překladatel/tlumočnick.

2.1 Reformní zákon na Slovensku

Ještě relativně nedávno, do r. 2004 byla legislativa upravující činnost soudních tlumočnicků a překladatelů v obou zemích velmi podobná, protože vycházela ze stejného základu. Zatímco v České republice se dosud nepodařilo prosadit reformu tohoto systému (přes vypracování několika nových legislativních návrhů ještě ani jeden z nich neprošel celým legislativním procesem), v roce 2004 došlo na Slovensku k zásadní změně, když vstoupil v platnost zákon č. 382/2004. Ten aktualizoval jak způsob vykonávání tlumočnické a překladatelské činnosti, tak pravidla pro jmenování soudním tlumočnickem nebo překladatelem. Zvýšila se náročnost procesu jmenování, což se mimo jiné projevilo na výrazném snížení počtu soudních tlumočnicků.

Pro ilustraci zde uvedu krátké srovnání počtu soudních tlumočnicků a překladatelů v ČR a na Slovensku. Zaměřila jsem se na tlumočnický a překladatelský z/ do anglického jazyka a srovnala jsem jejich počty v Bratislavském a Jihomoravském kraji. Ty jsem zvolila proto, že Brno a Bratislava mají přibližně stejný počet obyvatel a nacházejí se v nich některé důležité soudy, kde tlumočníci působí. U krajského soudu v Brně je v současnosti (k 10. 12. 2014) zapsáno 179 tlumočnicků z AJ (tedy tlumočnicků i překladatelů), v seznamu pro Bratislavský kraj je ke stejnému datu pro anglický jazyk zapsáno 12 (sic) soudních tlumočnicků a 114 překladatelů. Samozřejmě je třeba vzít v úvahu, že Bratislavský kraj je, co se počtu obyvatel týče, oproti Jihomoravskému kraji přibližně poloviční, přesto je zde rozdíl jasně patrný.

Předpokládá se, že toto snížení počtu bylo provázeno i zvýšením kvality soudních tlumočnicků. Zároveň ale někteří kritici tohoto kroku upozorňují na jeho negativní stránky. Z. Guldanová (2010) například zdůrazňuje, že se v praxi soudního překladatele/tlumočnicka objevuje mnoho úkonů, které vyžadují jak překlad, tak tlumočení, a rozdělením těchto činností se zvyšuje riziko chyb. Tento názor mi při konzultaci do určité míry potvrdila také I. Šprcová, která by v případě oddělení činností navrhovala rozdělení na soudní překladatele, kteří se věnují pouze úředně

ověřenému překladu, a soudní tlumočníky, kteří překládají materiály pro soudní jednání, která pak tlumočí.

Obecně (jak bude patrné i při vyhodnocení dotazníků v kapitole 3) je ale slovenský zákon jednoznačně považován za krok vpřed. Andrej Rády, jeden z tlumočníků, kteří byli jako experti přizváni k tvorbě slovenského zákona, považuje nový slovenský zákon za „jeden z nejmodernějších zákonů v tomto odvětví v Evropě“. A. Rády reagoval na můj dotazník pro české tlumočníky a byl ochoten krátce zrekapitulovat, jak slovenský zákon vznikl a jak se podíleli čeští tlumočníci. Ve svém e-mailu z 9. 12. 2014 píše o tom, jak byla Jednota tlumočníků a překladatelů „jako zřejmě jediná tehdy akceschopná organizace tlumočníků a překladatelů“ vyzvána slovenským Ministerstvem spravedlnosti, aby se zúčastnila připomínkování nového zákona o znalcích a tlumočnicích - později zákona o znalcích, tlumočnicích a překladatelích. V této době se také projevovala v rámci JTP snaha rozvíjet sekci soudních tlumočníků. Ta měla v době největšího rozkvětu několik desítek členů. Jako předseda JTP a mluvčí sekce byl A. Rády společně s Vladimírou Hudákovou vyslán, aby zastupovali při tvorbě nového zákona zájmy tlumočníků a překladatelů. A. Rády popisuje, jak s V. Hudákovou obdrželi dekrety expertů a byli zařazeni do subkomise soudců: „V subkomisi jsme se pokoušeli „otevírat oči“ ostatním členům subkomise a sami jsme se učili „právnímu myšlení“, které se podle nás místy hodně odchylovalo od běžného zdravého selského rozumu, postupně jsme však snad jeho logiku pochopili. Připomínkovali jsme návrhy jednotlivých formulací v předpisech (zákon + 2 vyhlášky) z pohledu nových skutečností na našem trhu. Velikou podporu jsme měli u tehdejšího ministra Lipšice (ačkoli jsme se s ním nikdy neseťkali), protože právě on vyhlásil za cíl, že má vzniknout moderní zákon pro podmínky v EU. Součástí jeho představ - k velkému údivu všech ostatních (kromě nás dvou) - bylo i jeho prohlášení, že zákon má umožnit, aby se o soudní tlumočení a překlad zajímali ti nejlepší odborníci v oboru, kteří mají být také řádně odměňováni. Tarify pocházejí přímo "z ministryny dílny" - tehdejších 600 Sk za stranu překladu vyvolalo údiv (odporu se neodvážili) i mezi členy naší subkomise.“ Kromě připomínek k textům předpisů psal A. Rády i lingvistickou část důvodové zprávy pro Slovenskou národní radu. Zákon do dneška posuzuje jako moderní,

protože: „a) téměř vylučuje možnost korupce při zapisování nových [tlumočnicků] a [překladařů] do seznamu

b) po splnění podmínek má [tlumočnick] a [překladař] nárok na zapsání do seznamu

c) seznam je centrálně vedený na MS SR, což vylučuje regionální "názory" referentů, jak je tomu v ČR

d) stanoví technické podmínky výkonu [tlumočnicků] a [překladařů], čímž vylučuje svévoli soudců, jak ji známe z některých případů v ČR.“

2.2 Oddělení znalecké, tlumočnické a překladařské činnosti

Jedním ze základních rozdílů mezi oběma systémy a zároveň nedostatkem české právní úpravy soudního tlumočení je to, že stále ještě nebyla oddělena od úpravy znalecké činnosti, a že není v zákoně výrazně rozlišena činnost soudního překladaře a soudního tlumočnicka. To je problematické nejen proto, že činnost překladařská a tlumočnická vyžaduje často rozdílné dovednosti a probíhá velmi odlišným způsobem, ale také z toho důvodu, že oficiální počty soudních tlumočnicků neodpovídají počtu tlumočnicků, kteří se reálně věnují soudnímu tlumočení. Jak uvádí Věcný záměr zákona o zapsaných tlumočnickách a překladařích z 16. 11. 2011 (MSČR 2011), „z celkového množství cca 3000 tlumočnicků a překladařů je v současné době aktivních přibližně jeden tisíc tlumočnicků a překladařů, stejná část vykonává funkci okrajově a zbylá část nevykonává funkci vůbec.“ V důsledku toho pak „...máme a současně nemáme hrozně moc soudních tlumočnicků“. (Hájek 2002, 13)

Podle K. Rozsypala (2002, 6) se v oblasti písemných překladů v praxi neprojevují žádné zvláštní problémy, tlumočnicki se ale snaží vyhnout účasti na ústním jednání před soudy. Mezi hlavní důvody podle něj patří problémy, které tlumočnicki mají s nahlížením do spisů (ne vždy tlumočnick tuto možnost má, a pokud ano, odmítají soudci tuto přípravu uznat jako tlumočnický úkon a přiznat za něj náhradu), problémy s umístěním tlumočnicků v soudní síni, kde pro ně není vhodné místo, a zejména také způsob tlumočení - kvůli absenci zařízení pro simultánní

tlumočení je třeba tlumočit konsekutivně, což zvyšuje časovou náročnost řízení, případně tlumočit pro jednotlivce simultánně šepem, což je podle Rozsypala (2002, 7) jak málo důstojné a nehygienické, tak namáhavé a rušivé pro ostatní účastníky řízení. Před soudem navíc tlumočí pouze jeden tlumočnick, tudíž zpravidla není možné střídání, a tlumočení dlouhých jednání téměř bez přestávek je pro tlumočnicka velmi namáhavé. Tyto problémy lze ale řešit pouze částečně. Na zařízení pro simultánní tlumočení nemají soudy peníze a jiné umístění tlumočnicka v soudní síni a obecně průběh tlumočení ani výrazně jinak řešit nelze kvůli pravidlům pro průběh soudních jednání. Velmi podobně se u soudu tlumočí i v dalších evropských zemích¹. Tyto náročné podmínky by ale jistě mohly být jedním z argumentů pro zvýšení úhrad za tlumočení.

Oproti české legislativě slovenský zákon činnost tlumočnicka a překladatele odlišuje - nejprve obecně definuje specializovanou odbornou činnost znalce, překladatele a tlumočnicka, a tuto definici dále konkretizuje vymezením nejběžnějších úkonů těchto činností. „Úkonmi znaleckej činnosti sú najmä znalecký posudok a jeho doplnok, odborné stanovisko alebo potvrdenie a odborné vyjadrenie a vysvetlenie.“ (Zákon č. 382/2004 Z. z., § 16) Úkonom tlmočnickej činnosti je najmä tlmočenie. [...] Výsledok tejto činnosti je určený najmä na jednorazové vnímanie konkrétnej situácie z hľadiska používania rôznych jazykov a umožňuje priamu komunikáciu medzi osobami používajúcimi odlišné jazyky.“ (Zákon č. 382/2004 Z. z., § 20-21) „Úkonom prekladateľskej činnosti je najmä preklad.“ (Zákon č. 382/2004 Z. z., § 21)

Oddělení/neoddělení znalecké, překladatelské a tlumočnické činnosti se podle platné slovenské legislativy a stávající i plánované české legislativy samozřejmě projevuje také v požadavcích na žadatele o jmenování soudním tlumočnickem/překladatelem.

¹ Problematikou se ale již zabývala mezinárodní nezisková asociace právních tlumočnicků a překladatelů EULITA, která na základě svých jednání vydala dokument Vademecum, jakýsi návod pro soudce, žalobce, právníky atd. pro efektivnější komunikaci se soudními tlumočnickými a překladateli (viz <http://www.eulita.eu/sites/default/files/VADEMECUM%20-%20Guidelines%20for%20a%20more%20effective%20communication%20with%20interpreters%20and%20translators.pdf>)

2.3 Jmenování soudním tlumočnickem, odvolání soudního tlumočnicka

2.3.1 Požadavky pro jmenování soudních tlumočnicků v ČR

V ČR je jmenování soudních tlumočnicků upraveno zákonem č. 36/1967 Sb. spolu s vyhláškou č. 37/1967 Sb., která byla dále pozměněna vyhláškami č. 11/1985 Sb., č. 184/1990 Sb. a č. 77/1993 Sb., nejnověji je tato problematika upravena dopisem náměstka ministra spravedlnosti předsedům krajských soudů z 12. prosince 2011. Uchazeč předkládá žádost krajskému soudu, v jehož obvodu má trvalé bydliště. Po dlouhou dobu se podmínky, které museli žadatelé o jmenování soudním tlumočnickem splnit, u jednotlivých soudů lišily, proto probíhal výběr tlumočnicků a jejich jmenování u každého krajského soudu jinak a někteří „rotující žadatelé“ si dokonce měnili bydliště podle toho, ve kterém kraji splnili podmínky pro jmenování (Pivoňková 2011, 8). Proto ministerstvo spravedlnosti ve spolupráci s krajskými soudy přistoupilo ke sjednocení podmínek. Výstupem jednání z 3. října 2011 byl seznam specifických odborných podmínek pro jmenování tlumočnickem, které jsou stanoveny v již zmíněném dopisu náměstka ministra spravedlnosti (seznam těchto podmínek seřazených do tabulky lze najít na stránkách KST v sekci Pro zájemce o členství - <http://www.kstcr.cz/zajemce-o-clenstvi>).

Zmíněné podmínky se dělí do tří skupin - (jazykové) vzdělání, speciální výuka a odborná praxe. Žadatelé s vysokoškolským vzděláním v magisterském studijním programu překladatelství a tlumočnictví, filologie nebo učitelství jazyka musí dále absolvovat doplňkové studium pro tlumočnické a překladatelské v oblasti práva na právnické fakultě VŠ a doložit minimálně 5 posledních let aktivní překladatelské a tlumočnické praxe (převážná část musí být získána po ukončení vysokoškolského studia). Další skupinou jsou žadatelé, kteří nemají vysokoškolské vzdělání týkající se jazyka, pro který chtějí být zapsáni, ani nejsou rodilými mluvčími daného jazyka. U těchto žadatelů je podmínkou získání vysokoškolského vzdělání v jiném magisterském nebo inženýrském studijním programu, ve zvlášť odůvodněných případech lze ale nesplnění této podmínky

prominout. I jich se týká podmínka absolvování doplňkového studia pro tlumočníky a překladatele v oblasti práva na právnické fakultě VŠ a dále pak absolvování státní jazykové zkoušky speciální pro obor překladatelský nebo tlumočnický. I u těchto žadatelů je vyžadováno minimálně 5 posledních let aktivní překladatelské a tlumočnické praxe (převážná část musí být získána po absolvování státní jazykové zkoušky). Poslední skupinou jsou rodilí mluvčí, tj. osoby, jejichž rodným jazykem je daný jazyk a u kterých se předpokládá získání vysokoškolského vzdělání v rodném jazyce (ve zvlášť odůvodněných případech lze ale nesplnění této podmínky prominout). Tito žadatelé musí absolvovat doplňkové studium pro tlumočníky a překladatele v oblasti práva na právnické fakultě VŠ a absolvovat státní jazykovou zkoušku speciální pro obor překladatelský nebo tlumočnický, a to z českého jazyka (podle Pivoňková 2011, 9) a prokázat minimálně 5 posledních let aktivní překladatelské a tlumočnické praxe (převážná část musí být získána po absolvování státní jazykové zkoušky).

Je třeba připomenout, že ani po splnění těchto podmínek není zapsání do seznamu soudních tlumočnicků nárokové, jednoznačně pozitivní posun ale nastal v zajištění vyšší kvality nově zapisovaných soudních tlumočnicků, protože došlo k výraznému omezení možnosti zapsat nového tlumočnicka s nedostatečnou znalostí jazyka, jak se tomu mohlo stávat v minulosti.

2.3.2 Požadavky pro jmenování soudních tlumočnicků v SR

Oprávnění výkonu činnosti soudního tlumočnicka je podmíněno uzavřením pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem činnosti tlumočnicka, hlavní podmínkou je pak zápis do seznamu vedeného v elektronické podobě ministerstvem spravedlnosti. Slovenská právní úprava rozlišuje jmenování - zápis do seznamu - fyzických osob, právnických osob jako znaleckých organizací a právnických osob jako znaleckých ústavů. Pro srovnání s výše uvedenou českou právní úpravou, která se týká tlumočnicků - jednotlivců, uvedu na tomto místě pouze podmínky pro zápis fyzických osob: „Ministerstvo zapíše do zoznamu do 60 dní od doručenia písomnej žiadosti o zápis fyzickú osobu, ktorá

- a) je spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu,
- b) je bezúhonná,
- c) získala vzdelanie v odbore, ktorý je predmetom písomnej žiadosti o zápis,
- d) skončila osobitné vzdelávanie o spôsobe výkonu činnosti podľa tohto zákona (ďalej len „odborné minimum“),
- e) vykonáva prax v odbore, ktorý je predmetom činnosti, v trvaní najmenej päť rokov a v prípade znalcov najmenej sedem rokov,
- f) zložila skúšku z odboru alebo odvetvia, ktoré je predmetom žiadosti o zápis a ktorou preukazuje svoju odbornú spôsobilosť (ďalej len „odborná skúška“),
- g) úspešne skončila špecializované vzdelávanie, ak ide o zapísanie do zoznamu pre odbor alebo odvetvie, v ktorom je takéto vzdelávanie ustanovené vykonávacím predpisom [...],
- h) má materiálne vybavenie postačujúce na výkon činnosti v odbore alebo odvetví, ktoré je predmetom písomnej žiadosti o zápis,
- i) nebola v posledných troch rokoch právoplatne vyčiarknutá zo zoznamu podľa § 27 ods. 3 písm. d) alebo ktorej nebol uložený zákaz výkonu činnosti podľa § 27 ods. 3 písm. c),
- j) zložila sľub.“ (Zákon č. 382/2004 Z. z., § 5)

2.3.3 Odborné minimum a odborná zkouška

Jedním z důležitých rozdílů v požadavcích, které musí splnit žadatelé o jmenování soudním tlumočnickem v České republice a na Slovensku, je absolvování nějakého typu speciální zkoušky před tím, než je žadatel zapsán do seznamu soudních tlumočnicků/překladačů. V ČR musí budoucí soudní tlumočníci absolvovat dvousemestrální doplňkové studium na právnické fakultě a absolvovat státní jazykovou zkoušku. Speciální krátký kurz pro uchazeče o jmenování soudním tlumočnickem pořádá také Komora soudních tlumočnicků ČR a tento kurz je u mnoha krajských soudů podmínkou pro zapsání tlumočnicka. Některé KS vyžadovaly také složení jejich vlastní zkoušky, většina od toho ale už upustila. Neexistuje zde tedy institut jednotné tlumočnické nebo překladačské zkoušky.

V protikladu k tomu stojí slovenský systém, který úřední překladačka I. Krekáňová na svých webových stránkách označuje „dlhá, drahá a trnitá cesta

k pečiatke“ (Krekáňová 2011). Článek I. Krekáňové je psaný spíše „blogovou“ formou, poskytuje ale poměrně ucelené a shrnutí - autorka podrobně popisuje proces absolvování odborného minima a zkoušky. Odborné minimum a zkoušku je vhodné absolvovat v „přirozeném“ pořadí (tj. nejdříve minimum, pak zkouška), protože má ale oboje platnost tři roky a zkouška je velmi náročná a koná se poměrně zřídka (přibližně dvakrát ročně, Ministerstvo spravedlnosti má povinnost organizovat ji minimálně jednou ročně), podávají si často tlumočníci přihlášku zároveň na minimum i na zkoušku, případně absolvují zkoušku a po ní teprve minimum, aby v případě opakování zkoušky nebo dalších komplikací nevypršela tříletá platnost absolvovaného minima a nemuseli je absolvovat znova. Podle Krekáňové je odborné minimum dobrou přípravou na odbornou zkoušku, z reakcí jiných tlumočnicků (viz 3.2 Dotazník pro překladatele a tlumočnický) ale také vyplývá, že přestože je velmi informativní a nejedná se o pouhou formalitu, není pro „obecnou“ přípravu soudních tlumočnicků a překladatelů příliš vhodné, a to zejména proto, že je určeno znalcům, tlumočnickům i překladatelům zároveň. Odborné minimum má minimální délku 30 hodin a je zakončeno zkouškou jako určitým předstupněm odborné zkoušky zajišťované Ministerstvem spravedlnosti.

Odbornou zkoušku má Ministerstvo spravedlnosti plně ve své kompetenci, proto také rozhoduje, kdy a kde se zkouška bude konat. To je jednou z častých příčin stížností tlumočnicků: „Bolo malo terminov na odbornu skusku a ked bol, bol som nuteny absolvovat ho v Kosiciach (hoci zijem a pracujem v Bratislave) - tato cast je na svojvoli ministerstva - kedy a kde dostane zaujemca termin na skusku [...] a ak mu stanoveny termin prepadne, hrozi mu ze bude cakat aj 3 roky na novy.“ (Respondent č. 3, dotazník Soudní překlad a tlumočení SR, otázka č. 5). Zkouška slouží ke zjištění, zda má žadatel potřebné vědomosti a je dostatečně prakticky připravený k řádnému výkonu činnosti (tj. k prokázání odborné způsobilosti). Její součástí je u znalců např. vypracování znaleckého posudku, u tlumočnicků např. tlumočení z jednoho jazyka do druhého a u překladatelů např. zhotovení překladu. Častou stížností tlumočnicků (viz 3.2 Dotazník pro překladatele a tlumočnický) ale je, že průběh zkoušky nesimuluje realitu - dochází například k výběru nevhodných textů, nemožnosti nechat si zopakovat při tlumočení text (v realitě je např. u soudu opakování možné, pokud je to nutné), při překladatelské zkoušce je nutné psát rukou a není možné vyhledávat na internetu (v dotazníku jedna

z respondentek zmínila, že v jejím překladu se jednalo o citaci legislativy EU, kterou by si běžně dohledala).

Zpravidla ale považují tlumočníci institut odborné zkoušky za užitečný nástroj, kterým se „odděluje zrna od plev“, protože „predtým sa "zapísala" (získala okružlu pečiatku) kopa právníkov a ich rodinných príslušníkov a známých, ktorí nemali možno ani na maturitu z daného jazyka.“ (Respondent č. 1, dotazník Soudní překlad a tlumočení SR, otázka č. 5) Obdobným způsobem probíhá odborná zkouška také v některých jiných evropských státech (Polsko, Estonsko, Nizozemí, Švýcarsko, Velká Británie...). Vzhledem k tomu, v jakém poměru se objevují kladné a záporné názory na institut odborné zkoušky, je vhodné uvažovat o změnách týkajících se např. rozdělení minima podle odbornosti a úpravách průběhu zkoušky, samotné zavedení takové zkoušky je ale jednoznačně pozitivním krokem.

2.4 Zákonné povinnosti tlumočníka a sankce za jejich porušení

Další rozdíl mezi slovenskou a českou právní úpravou soudního tlumočení se týká stanovení povinností tlumočníka a zejména sankcí za jejich porušení.

2.4.1 Vymezení přestupků a správních deliktů soudních tlumočnicků v české legislativě

O přestupcích pojednává § 25a zákona č. 36/1967 Sb. Znalec (tlumočnick) se dopustí přestupku tím, že:

- a) „vykoná znaleckou (tlumočnickou) činnost v rozporu s § 8²,
- b) vykoná svoji činnost v rozporu s § 10³,
- c) poruší povinnost zachovávat mlčenlivost podle § 10a nebo o této povinnosti nepoučí další osoby, které se podílely na znalecké (tlumočnické) činnosti,

² týká se vykonání znalecké (tlumočnické) činnosti řádně a ve stanovené lhůtě

³ týká se osobního výkonu činnosti (případně využití konzultanta)

- d) v rozporu s § 11⁴ podá znalecký posudek (provede tlumočnický úkon) ve věci, z níž byl jako znalec (tlumočnick) vyloučen,
- e) v rozporu s § 12⁵ bez vážných důvodů odmítne orgánu veřejné moci podat znalecký posudek (provést tlumočnický úkon),
- f) v rozporu s § 13⁶ opakovaně nepodepíše nebo nepřipojí otisk pečeti na písemný znalecký posudek (ověřovaný překlad),
- g) v rozporu s § 15⁷ nevede znalecký (tlumočnický) deník nebo ho nevede řádně,
- h) v rozporu s § 17⁸ odst. 3 nesprávně vyúčtuje odměnu za podání znaleckého posudku (provedení tlumočnického úkonu),
- i) v rozporu s § 20⁹ odst. 4 vykonává činnost znalce (tlumočnicka) v době pozastavení práva vykonávat tuto činnost.

(2) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že se neoprávněně vydává za znalce (tlumočnicka)...“ (Zákon č. 36/1967 Sb., § 25a)

Zároveň se ale tlumočnicků týká i trestní zákon č. 134/2002 Sb. (i jeho novela 40/2009 Sb., kde zůstalo znění zachováno), kde byla v roce 2002 v rámci rozsáhlé novely změněna úprava křivé výpovědi a v souvislosti s tím se objevil nový kontroverzní pojem „křivé tlumočení“.

Křivého tlumočení se dopustí ten:

(1) „Kdo jako tlumočnick nesprávně, hrubě zkresleně nebo neúplně tlumočí nebo písemně překládá v řízení před orgánem veřejné moci nebo v souvislosti s takovým řízením skutečnosti nebo okolnosti, které mají podstatný význam pro rozhodnutí orgánu veřejné moci, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo jako tlumočnick před soudem nebo před mezinárodním soudním orgánem, státním zástupcem nebo před policejním orgánem, který koná přípravné řízení

⁴ týká se podjatosti

⁵ týká se povinnosti podání posudku

⁶ týká se náležitostí písemného posudku

⁷ týká se znaleckého deníku

⁸ týká se stanovení odměny

⁹ týká se odvolání znalce (tlumočnicka)

podle trestního řádu, anebo před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky nesprávně, hrubě zkresleně nebo neúplně tlumočí nebo písemně překládá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,
a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu, nebo
b) páchá-li takový čin v úmyslu jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu.“ (Trestní zákoník (§ 323-368): Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, § 347)

Tento paragraf vyvolal u tlumočnicků nesouhlas, protože věcný záměr zákona byl „zatajen všem institucím a organizacím, které se zabývají ať už jazykem, překladem, nebo samotným tlumočením.“ (Eichler 2002, 2), přičemž „obsahuje odvážné jazykové kreace zasahující do hodnocení úrovně výkonu vysoce odborné profese.“ (tamtéž) Odborníci od počátku zpochybňovali jak formulaci tohoto zákona, tak předefinování skutkové podstaty trestného činu, které výše citovaný J. Eichler označuje za „naprosto nepřijatelné“ (tamtéž) a J. Froněk za „něco tak orwellovsky absurdního a nebezpečného, že [...] je třeba se proti tomu energicky ohradit.“ (Froněk 2002, 5) Samotná kolokace křivé tlumočení je podle něj vytvořena uměle na základě falešné analogie s legitimními spojeními typu křivá přísaha. Ke zkreslenému tlumočení podle něj až na výjimečné situace nedochází ve zlém úmyslu a při vědomě zkreslené výpovědi se už ani nejedná o tlumočení, ale o křivou výpověď.

Navíc, jak zmiňuje např. K. Rozsypal (2002, 7), je kvalita tlumočnického výkonu „do značné míry závislá i na jazykových a vyjadřovacích schopnostech osob, jejichž výroky mají být přetlumočeny do jednacího jazyka.“ Významnou roli zde hraje i čas, respektive časová tíseň při soudním řízení, která nutí účastníky k velmi rychlému čtení potřebných spisů.

Výkon tlumočnicka je zpětně problematické hodnotit také proto, že do protokolu z jednání se tlumočená vyjádření zaznamenávají jednak už přetlumočená, takže není možné porovnat je s originálním cizojazyčným vyjádřením, jednak jsou

zapsána podle diktátu soudce, takže dochází ke zkreslení toho, co bylo skutečně tlumočeno.

Neměli bychom ale zapomínat, že problém spočívá i v tom, že tuto problematiku dostatečně neřeší samotný zákon o znalcích a tlumočnících. L. Ullrich (2011) považuje oblast správního trestání znalců a tlumočnicků, kdy „jednoduchý systém správních deliktů neumožňuje efektivně postihovat porušování jejich povinností“, za jeden ze základních nedostatků platné právní úpravy v ČR.

2.4.2 Vymezení přestupků a správních deliktů soudních tlumočnicků ve slovenské legislativě

Podle § 26 části 4. Zákona o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch se přestupku dopouští ten, kdo:

- a) „sa neoprávnene vydáva za znalca, tlmočníka alebo prekladateľa,
- b) poruší povinnosť podľa § 8 ods. 3 tohto zákona alebo
- c) poruší povinnosť podľa § 13 tohto zákona.“ (Zákon č. 382/2004 Z. z., § 26)

§ 27 části 4. tohoto zákona pak vyjmenovává další správní delikty, kterých se znalec, tlumočnick nebo překladatel dopustí, pokud:

- a) „spôsobí bez vážnych dôvodov uznaných súdom alebo iným orgánom verejnej moci priet'ahy v súdnom alebo inom konaní, v ktorom bol ustanovený; za spôsobenie priet'ahov sa považuje prekročenie lehoty určenej na vykonanie úkonu súdom alebo iným orgánom verejnej moci o viac ako 30 dní,
- b) poruší iné povinnosti ustanovené týmto zákonom,
- c) sa neoprávnene vydáva za znalca, tlmočníka alebo prekladateľa v odbore alebo v odvetví, v ktorom nie je zapísaný v zozname. (Zákon č. 382/2004 Z. z., § 27)

Obecně je možné říci, že v rámci této úpravy je tlumočnick trestně odpovědný za jednoznačně a jasně formulovaný přečin, v tom také spočívá rozdíl mezi slovenskou a českou úpravou této problematiky.

2.5 Odměňování a náhrada nákladů

2.5.1 Odměňování a náhrada nákladů v ČR

Odměňování tlumočnicků je ošetřeno § 17-19 zákona č. 36/1967 Sb. a přesněji Vyhláškou č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (aktuálně podle změny 432/2002 Sb.). Tato vyhláška obsahuje sazebník odměn za tlumočnické úkony:

„§ 17

Sazba odměn za tlumočnické úkony

(1) Odměna za tlumočnický úkon činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit:

Pol. 1: Při ústním překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak za jednu hodinu 100 až 350 Kč,

Pol. 2: Při ústním překladu z cizího jazyka do cizího jazyka za jednu hodinu 150 až 350 Kč,

Pol. 3: Při písemném překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak za jednu stránku 100 až 350 Kč,

Pol. 4: Při písemném překladu z cizího jazyka do cizího jazyka za jednu stránku 150 až 350 Kč.

(Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů)

Dále má tlumočnický „právo na úhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti s tlumočnickým úkonem. Jsou jimi zejména cestovní výdaje, náhrada ušlé mzdy při předvolání ke státnímu orgánu, věcné náklady, náklady spojené s přibráním pracovníků pro pomocné práce apod. Odměnu a náhradu nákladů je tlumočnický povinen vyúčtovat zároveň s provedením tlumočnického úkonu. Její výši určí orgán, který tlumočnicka ustanovil.“ (Chládková 2011, 26)

2.5.2 Odměňování a náhrada nákladů v SR

V SR tuto problematiku podrobně upravuje Vyhláška o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov č. 491/2004 Z. z. (poslední změna 524/2009 Z. z. s účinností od 1. ledna 2010)

„§ 8

(1) Tarifná odmena za tlmočenie je za každú aj začatú hodinu pri tlmočení jedným smerom alebo oboma smermi medzi

- a) slovenským jazykom a českým jazykom 13, 28 eura,
- b) slovenským jazykom a inými európskymi jazykmi 19, 92 eura,
- c) slovenským jazykom a neeurópskymi jazykmi 23, 24 eura,
- d) dvoma jazykmi, z ktorých ani jeden nie je slovenský jazyk, 26, 56 eura.

(2) Tarifná odmena za odborné vyjadrenie tlmočníka je 13, 28 eura.

[...]

§ 10

(1) Tarifná odmena za preklad je za každú aj začatú stranu prekladu medzi

- a) slovenským jazykom a českým jazykom 13, 28 eura,
- b) slovenským jazykom a inými európskymi jazykmi 19, 92 eura,
- c) slovenským jazykom a neeurópskymi jazykmi 23, 24 eura,
- d) dvoma jazykmi, z ktorých ani jeden nie je slovenský jazyk, 26, 56 eura.

(Vyhláška o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov č. 491/2004 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 23. augusta 2004, § 8-10)

2.6 Profesionální organizace

Přestože není nijak upravena zákonem, představuje významnou součást systému soudního tlumočení a překladu existence profesních organizací, které soudní překladatele a tlumočnický sdružení a reprezentují je navenek. V ČR představuje

takovou organizaci Komora soudních tlumočnicků České republiky (KST ČR nebo KST). KST si klade za úkol „prosazovat a obhajovat profesní, pracovně právní a sociální zájmy svých členů“, dále „zajišťuje zvyšování kvalifikace a informovanosti svých členů vzájemnou výměnou zkušeností a poznatků v oblasti soudního tlumočení. Pořádá semináře, besedy, instruktáže a školení pro soudní tlumočnický.“ (Stanovy KST ČR) Kromě toho zastupuje soudní tlumočnický při jednáních o změnách legislativy apod. a v poslední době se intenzivně věnuje návrhům na změnu české legislativy ohledně soudního překladu a tlumočení, vypracovává stanoviska k návrhům apod.

Na Slovensku nemá KST žádný ekvivalent, její úlohu zatím částečně supluje několik organizací překladatelů a tlumočnicků, které nesdružují pouze soudní překladatele a tlumočnický. Jsou to zejména Stavovský portál úradných (súdnych) prekladateľov a tlmočníkov, Slovenská asociácia prekladateľov a tlmočníkov, Slovenská spoločnosť prekladateľov odbornej a vedeckej literatúry, Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry, Jednota tlmočníkov a prekladateľov a Sekcia súdnych tlmočníkov a prekladateľov Slovenskej asociácie prekladateľov a tlmočníkov.

Stránku <http://www.uradnypreklad.com/> vytvořil úřední překladatel Ing. Peter Gomolčák, který se snaží přiblížit práci úředních překladatelů a tlumočnicků veřejnosti a propagovat zadávání zakázek na úřední překlad a tlumočení přímo, bez prostředníka v podobě překladatelských/zprostředkovatelských agentur. Na portálu je v současné době registrovaných 228 překladatelů. Snaha omezit působnost agentur na poli soudních/ověřených/úředních překladů je mezi úředními tlumočnický a překladateli poměrně rozšířena, několik z nich takový názor také vyjádřilo v mém dotazníku. Hlavním argumentem je, že celou zodpovědnost za takový překlad nese sám tlumočnický, agentury tedy nedodávají, a ze zákona ani nesmějí dodávat, žádnou přidanou hodnotu. Některé z nich přitom nabízejí tlumočnickům překlady s tím, že si vezmou až 50% provizi, u expresních překladů až 70%.

Slovenská asociácia prekladateľov a tlmočníkov byla založena v roce 2005 a „Jej poslaním je zasadzovať sa o vysokú úroveň prekladateľských a tlmočnických

služieb a presadzovať uplatňovanie štandardov pri ich poskytovaní.“ (viz <http://www.sapt.sk/>) Mezi jejími členy je registrováno 12 soudních tlumočnicků a 25 soudních překladatelů.

Poslední 4 jmenované organizace (SSPOL, SSPUL, JTP a SSTP SAPT) se v roce 2013 sdružily v rámci Platformy soudních tlumočnicků a překladatelův, která se snaží o založení komory pro soudní překladatele a tlumočnický. Podle Svätoslavy Horské ze Slovenskej asociácie prekladateľov a tlmočníkov "To pomôže nadviazať intenzívnejšiu diskusiu medzi obcou tzv. súdnych tlmočníkov a prekladateľov a ministerstvom. Diskusia medzi ministerstvom spravodlivosti ako garantom činnosti týchto špecializovaných tlmočníkov a prekladateľov a Platformou sa odvíja pomaly aj preto, lebo MS SR vyžaduje od Platformy väčšiu – reprezentatívnosť, teda mandát od viac ako 450 tlmočníkov a prekladateľov." (teraz.sk)

Protože mě zajímalo, jaké procento tlumočnicků by reálně mělo zájem o členství v podobné profesní organizaci, zařadila jsem tuto otázku také do svého dotazníku (viz 3 Dotazník pro překladatele a tlumočnický).

3 Srovnání systému očima tlumočnicků a překladatelů - analýza dotazníků

3.1 Dotazník pro překladatele a tlumočnický

Protože jsem si chtěla poznatky získané v teoretické části práce ověřit a také zjistit, jak na problematiku nahlízejí samotní soudní tlumočníci a překladatelé, rozhodla jsem se získat od nich informace formou dotazníku. Vytvořila jsem dva dotazníky - jeden pro české a jeden pro slovenské soudní tlumočnický a překladatele. Některé otázky byly v obou dotaznících totožné, jednalo se o srovnání některých vybraných prvků z obou systémů a spokojenosti se systémem úhrady tlumočného. Většina otázek byla v českém a slovenském dotazníku mírně odlišná. Od respondentů ze SR jsem například chtěla zjistit, jsou-li zapsáni v seznamu soudních tlumočnicků, nebo překladatelů, u českých tlumočnicků by vzhledem k jednotnému označení a jednomu seznamu nebyla taková otázka možná. Zde jsem se naopak ptala na to, kterou z činností daný respondent aktivně provozuje, protože jsem předpokládala, že někteří tlumočníci se specializují buď na tlumočení, nebo na překlad. Takto jsem postupovala i u dalších otázek.

Aby byl sběr dotazníků co nejjednodušší i pro odpovídající, tj. aby nemuseli nic stahovat, nahrávat, posílat atd., zvolila jsem metodu online dotazníků. Ty jsem vytvořila na stránce www.surveymonkey.com. Oba dotazníky uvádím v přílohách k této práci.

V této kapitole dále následuje analýza obou dotazníků. Protože u některých otázek byla možnost volné odpovědi, uvádím zpravidla i tyto odpovědi. Neuvádím poznámky a volné výpovědi bez informační hodnoty („nevím“, „nemám informace, nebudu se vyjadřovat“ apod.), v některých případech také více odpovědí od jednoho tlumočnicka slučuji do jedné, a to zejména pokud došlo při vyplňování dotazníku k chybě a respondent nemohl odpověď dokončit a navázal na ni při odpovědi na další otázku. Ostatní poznámky a volné odpovědi uvádím v původní podobě, v jaké jsou zaznamenány v dotazníku. Vzhledem k rozsahu

těchto odpovědí je v některých případech uvádím až v přílohách k práci (od části 8 - Přílohy, str. ix), tuto informaci vždy u daného bodu uvádím.

3.1.1 Dotazník pro překladatele a tlumočníky z ČR

Dotazník jsem zaslala 211 soudním tlumočnickům, kteří jsou zapsaní do příslušného seznamu v České republice. Návratnost byla přibližně 22%, dotazník vyplnilo 47 respondentů.

Protože jsem chtěla zjistit, nakolik jsou tlumočníci informovaní o rozdílnosti slovenského a českého systému, zněla 1. otázka:

1. Zaznamenal/a jste, že na Slovensku proběhla (v roce 2004) reforma systému soudního překladu a tlumočení? Na tuto otázku odpovědělo 30 respondentů záporně, 17 respondentů pak kladně. Těmto respondentům byla určena následující otázka:

2 Pokud ano, jak tyto změny hodnotíte? Které ze změn považujete za nejdůležitější?

Respondent 1: [...] Myslím, že se podařilo vytvořit (hlavně s přispěním tehdejšího ministra spravedlnosti SR) jeden z nejmodernějších zákonů v tomto odvětví v Evropě. Ve velké míře se podařilo vyloučit subjektivitu a korupci při zápisu nových tlumočnicků a překladatelů, a to na rozdíl od ČR, kde subjektivita umožňuje korupci.

Respondent 2: pozitivně hodnotím povinně zavedené zkoušky pro získání "licence" soudního překladatele, lepší odměny, rozlišení na překladatele a tlumočníky; zřejmě ale bude trvat, než se změny fakticky odrazí v praxi - nabídka vzdělávacích aktivit je dost omezená, překlady, které se mi dostávají do ruky, stále nejsou moc dobré, to znamená, že se úplně nepodařilo vyčistit řady.

Respondent 3: Mám o tom jen zběžnou informaci. 1. Každý soudní tlumočnick musí složit zkoušku z právního minima a jazyka 2. Překladatelé/ tlumočníci si mohou zvolit, zda budou jen překládat nebo jen tlumočit nebo obojí. Domnívám se, že obojí je správné.

Respondent 4: Asi nejdůležitější změnou je ta, že teď se tlumočnickem, překladatelem může stát opravdu jenom ten, kdo daný jazyk opravdu umí.

Respondent 5: Nemám moc informací, ale mají modernější podmínky pro práci a garantované slušné ceny.

Respondent 6: systém odměňování a sledování odbornosti, konzistence

Respondent 7: jednotná pravidla pro všechny

Respondent 8: zavedení celostátně jednotných kritérií pro zapsání, kvalifikace a hlavně zavedení zkoušek

Respondent 9: Sazby za stranu a myslím, že tam nemají tresty za tzv."křivý překlad".

Respondent 10: Posazení sazeb do skutečných hodnot.

Respondent 11: Právní nárok na jmenování a lepší ohodnocení

Respondent 12: Oddělení tlumočení a překladu. Stanovení odpovídajících honorářů.

Respondent 13: Zvýšení úrovně honorářů.

Z odpovědí je zřejmé, že mají tlumočníci zpravidla spíše kusé informace o slovenském systému, zmiňují a kladně hodnotí především oddělení funkce tlumočnicka a překladatele, zavedení povinného odborného minima a zkoušky, vyšší tarify odměn a právní nárok na jmenování.

Protože jsem předpokládala, že velká část tlumočnicků informace o změnách ve slovenské legislativě nebude mít příliš podrobné informace, což se mi také potvrdilo, pojala jsem další otázku jako srovnání s předpřipravenými možnostmi, takže ji mohli respondenti vyplnit na základě svých zkušeností a názorů, aniž by o slovenské reformě vůbec věděli.

3 Tento krátký seznam slouží ke srovnání některých hlavních rozdílů stávající právní úpravy soudního překladu a tlumočení v ČR a SR. Označte prosím tu z variant, kterou považujete za lepší. Považujete-li obě varianty za rovnocenné, je možné označit obě.

Tato otázka obsahovala stručné srovnání čtyř rozdílů mezi českým a slovenským systémem. Otázky se týkaly oddělení činnosti soudního překladatele a soudního

tlumočnicka, povinnosti absolvovat odbornou zkoušku, právního nároku na zapsání do seznamu soudních tlumočnicků a povinnosti uzavřít pojištění za škodu. Tyto rozdíly byly postaveny do protikladu a respondenti měli za úkol označit tu z variant, kterou považují za lepší, případně označit obě varianty, považují-li je za rovnocenné. Pro potřeby shrnutí výsledků v tabulce představuje označení varianty 1 bod pro danou variantu. Teoreticky mohl být tedy maximální počet bodů pro každou z variant 94 bodů, v praxi označila většina respondentů pouze jednu možnost.

body	ČR		SR	body
17	Činnost soudního překladatele a soudního tlumočnicka není v zákoně <u>oddělena</u>		V zákoně se rozlišuje mezi činností tlumočnickou a překladatelskou	33
8	Zájemce o jmenování soudním tlumočnickem je povinen doložit <u>jazykové vzdělání, absolvování případného doplňkového vzdělání a praxe v oboru, neexistuje ale jednotný systém prověřování potřebných znalostí</u>		Zájemce o zapsání do seznamu soudních překladatelů/tlumočnicků je kromě vzdělání a praxe povinen absolvovat odborné minimum + odbornou zkoušku	38
18	Zapsání do seznamu soudních tlumočnicků není <u>nárokové, výběr závisí na konkrétním okresním soudu podle jejich "potřebnosti"</u>		Po splnění zákonem stanovených podmínek má překladatel/tlumočnick právní nárok na zapsání do seznamu soudních tlumočnicků/překladatelů	31
23	Soudní překladatel/tlumočnick nemá povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu, která může <u>vzniknout v souvislosti s výkonem jeho činnosti</u>		Soudní překladatel/tlumočnick má povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem jeho činnosti, opomenutí této povinnosti může vést k vyškrtnutí ze seznamu	26

Z dotazníků je na první pohled jasné, že u všech otázek získala převahu bodů varianta, která se užívá na Slovensku. Pouze mírná je tato převaha u posledního

řádku výběru, kde se možnosti týkají povinnosti uzavřít pojištění za škodu. V praxi toto pojištění uzavírají někteří, i čeští, tlumočníci bez ohledu na to, zda je to povinné, častý je ale i názor, že by pojištění mělo být dobrovolné (viz např. otázku 8 - další poznámky: „Sama ho sice mám, ale dávat ho jako povinnost ze zákona mi připadá stejné jako povinnost měnit zimní a letní pneumatiky (gumárenská lobby)“. (Respondent č. 1) Překvapilo mě 18 hlasů pro „nenárokovost“ jmenování soudním tlumočnickem/překladačem, protože systém zapisování tlumočnicků podle „potřebnosti“ považuji za nekonzistentní a netransparentní a domnívám se, že větší konkurence v tomto ohledu by spíše napomohla zkvalitnění služeb.

V další skupině otázek jsem v návaznosti na problematiku formálního oddělení funkce soudního překladače a soudního tlumočnicka chtěla zjistit, kolik soudních „tlumočnicků“ se tlumočení aktivně věnuje a kolik respondentů se aktivně věnuje překladu.

4 Věnujete se aktivně činnosti soudního překladače?

5 Věnujete se aktivně činnosti soudního tlumočnicka?

Činnosti soudního překladače se aktivně věnuje 44 respondentů, 3 respondenti se jí nevěnují. Činnosti soudního tlumočnicka se aktivně věnuje 34 respondentů a nevěnuje se jí 13 respondentů. Z toho vyplývá, že minimálně 31 respondentů se aktivně věnuje oběma typům činnosti, tedy soudnímu překladu i tlumočení, a zbylých 16 respondentů se jedné z činností, zejména tlumočení, „vyhýbá“. Vzhledem k tomu, že v teoretické části jsem vycházela z odhadu Věcného záměru zákona o zapsaných tlumočnících a překladačích z 16. 11. 2011 zmiňovaného v kap. 2.1 (aktivní je přibližně třetina zapsaných tlumočnicků a překladačů, stejná část vykonává funkci okrajově a zbylá část nevykonává funkci vůbec), očekávala jsem, že bude tento počet vyšší. Domnívám se, že rozdíl je způsoben tím, že dotazník vyplňovali spíše aktivnější tlumočníci, a ne ti, kteří se této činnosti příliš nevěnují.

Další otázka se týká povinné odborné zkoušky. Vychází jednak z výše zmíněného předpokladu, že část zapsaných tlumočnicků funkci vůbec nevykonává, a zároveň

z toho, že na Slovensku po reformě systému soudního tlumočení a zavedení povinného odborného minima a odborné zkoušky počet soudních tlumočnicků poměrně výrazně klesl. Očekávala jsem proto, že nezanedbatelné množství tlumočnicků by nemělo zájem tímto procesem procházet a raději by se nechalo ze seznamu vyškrtnout. Otázka zněla:

6 Pokud by bylo zákonem nařízeno doplnění odborných znalostí a odborná zkouška, měl/a byste zájem být nadále registrován/a jako soudní překladatel/tlumočnick?

Na tuto otázku odpovědělo 39 respondentů, že by zájem mělo, 2 respondenti zvolili odpověď „ne“ a zbylých 6 respondentů využilo možnosti doplňující odpovědi:

Respondent č. 1: spíše ano, záleželo by, za jakých podmínek by zkouška probíhala; spíše bych uvítala, kdyby byla uznána určitá doba praxe

Respondent č. 2: Vzhledem k tomu, že splňuji požadovaná kritéria, věřím, že by u mne k žádné změně nedošlo.

Respondent č. 3: Praxi mám, odbornou zkoušku také, ale mám obavu, že by se to zase zvrhlo do absurdit

Respondent č. 4: Pokud by soudní tlumočení a překladatelství bylo mojí hlavní činností tak ano

Respondent č. 5: Podle toho jaká by byly celkové náklady na doplnění

Respondent č. 6: jako překladatel

Domnívám se, že vzhledem k tomu, že jednotné podmínky pro jmenování tlumočnickem, které obsahují i povinnost absolvovat teoretické minimum apod., už v ČR platí, nevnímala by většina respondentů při zavedení jednotné odborné zkoušky příliš velký rozdíl. Zároveň si, stejně jako u minulých otázek, myslím, že odpovědi jsou ovlivněny i tím, že odpovídali tlumočníci, kteří se této činnosti aktivně věnují, a že velká část zapsaných tlumočnicků, která nemá soudní překlady/tlumočení jako svou hlavní činnost, by tímto procesem procházet nechtěla.

Poslední „konkrétní“ otázka se zabývá systémem odměňování soudních tlumočnicků. Tuto otázku jsem do dotazníku zařadila, protože jsem si už dříve

všimla, že jak v ČR, tak v SR mívají soudní tlumočníci a překladatelé s odměnami problémy, a to nejen co se týče velmi nízkých cen podle (české) úhradové vyhlášky, ale zejména kvůli zpožděnému vyplácení.

Na otázku č. **7 Vyhovuje Vám současný systém odměňování soudních tlumočnicků a překladatelů? (Otázka se týká nejen výše odměny, ale všech aspektů, jako je způsob výpočtu, způsob zadávání zakázek, včasnost hrazení, vedení výkazů...)** odpovědělo pouze 9 respondentů, že ano, 33 respondentů se systémem spokojeno není a 6 respondentů využilo možnost volné odpovědi.

Respondent č. 1: Nevyhovuje mi, že soud platí až po skončení případu, což se někdy časově dost protahuje. ... [nedokončená odpověď]

Respondent č. 2: V soukromé sféře bych nechal na smluvním ujednání, ve státním sektoru bych byl pro zákonnou úpravu

Respondent č. 3: Nevyhovuje - cenové rozpětí, nejednotný výklad úhrady času stráveného na cestě, nekonání tlumočení

Respondent č. 4: výše odměny mi vyhovuje (platí jen pro státní orgány), nevyhovuje včasnost hrazení. ... [nedokončená odpověď]

Respondent č. 5: Včasnost plateb státních institucí a potřebná součinnost není ideální.

Respondent č. 6: výše odměn za tlumočení by měly být stanovovány jinak než překlady. jsem přesvědčena, že počítání hodin tlumočení (např. u soudního jednání) určitě neodpovídá straně překlady, a mělo by tedy být ohodnoceno výše

Odpovědi odpovídaly mému očekávání, zejména co se týče jednotných sazeb za tlumočení a překlady. Problém je také s určitou součinností zadavatelů při placení, často se přístup liší nejen u různých soudů, ale i u různých zaměstnanců jednoho soudu. Podle I. Šprcové (konzultace) je problematické také to, že v úhradové vyhlášce je uvedeno cenové rozpětí, ale vhodnější by bylo stanovení jedné fixní sazby pro jazyk, aby nedocházelo k tomu, že úředník od stolu rozhoduje o tom, nakolik byl úkon náročný, s přístupem „dnes umí angličtinu kde kdo, tak proč by měla být hrazená ve vyšší kategorii“.

Poslední bod v dotazníku byl označen **8 Další poznámky** a několik respondentů se v něm jednak vracelo k předchozím otázkám, jednak vyjádřilo svůj názor na některé další aspekty systému. Vzhledem k rozsahu odpovědí je všechny uvádím v příloze k práci (část 8 - Přílohy, str. ix). Poznámky se týkaly zejména povinného pojištění, odměňování („Cena 350 Kč / NS není až tak strašná, ovšem 350 Kč za hodinu tlumočení je zoufalé), povinné zkoušky (jedna z respondentek uvádí, že zkoušky by se nebála, ale vzhledem k její kvalifikaci, by ji takový požadavek urážel), příliš vysokého počtu soudních tlumočnicků v ČR a nízké prestiže, která je tomuto počtu nepřímo úměrná. Objevily se také názory na tlumočnický bez řádné kvalifikace, kteří „nadělají více škody než užitku“ a dalších, kteří „zabírají místo v seznamu schopnějším a vzdělanějším“. Jeden respondent zmínil i způsob zadávání překladu, který soud bez jakékoliv domluvy pošle, byť si jej tlumočnick nemá možnost vyzvednout ze schránky, v jedné z odpovědí je návrh na užší specializaci tlumočnicků, protože „právníci taky nedělají všechny oblasti práva současně“.

3.1.2 Dotazník pro překladatele a tlumočnický ze SR

Dotazník jsem zaslala 162 soudním tlumočnickům, kteří jsou zapsaní do příslušného seznamu ve Slovenské republice. Návratnost byla přibližně 30%, dotazník vyplnilo 49 respondentů.

Protože na Slovensku jsou již pojmy soudní překladatel a soudní tlumočnick odděleny, chtěla jsem vědět, kolik překladatelů a kolik tlumočnicků dotazník vyplňuje. První bod dotazníku tedy zněl:

1 Jste zapsán/a v seznamu soudních

a) tlumočnicků

b) překladatelů.

Bylo možné zvolit obě možnosti a z výsledku vyplývá, že 34 respondentů patří mezi soudní tlumočnický a 44 mezi soudní překladatele, část dotazovaných je tedy zapsána v obou seznamech.

Protože jsem chtěla vědět nejen to, nakolik slovenským tlumočnickům vyhovuje stávající systém, ale také zda mají srovnání se systémem minulým, zařadila jsem na další místo otázku **2 Pracoval/a jste jako soudní překladatel/tlumočnick před rokem 2004?** Záporně odpovědělo 27 dotazovaných, 22 odpovědělo kladně, tj. 45 % respondentů dotazníku mohlo své odpovědi opírat i o zkušenost s původním nereformovaným systémem, který byl velmi podobný současnému českému systému.

Těchto tlumočnicků a překladatelů se také týkala další otázka: **3 Pokud ano, jak hodnotíte novelizovanou legislativu ve srovnání s původní úpravou? Co považujete za její největší klady a zápory?**

Protože jsou odpovědi na tuto otázku poměrně rozsáhlé, cituji je všechny v příloze (část 8 - Přílohy, str. x). V odpovědích je nová legislativa hodnocena zpravidla jako přínosná, přesto v některých aspektech „nedotáhnutá“. První respondent zmiňuje ne zcela jasně definované pravomoci ministerstva, např. právo na vyžádání potvrzení o pojištění, ale není určeno, za jaké období, tj. teoreticky by se mohlo jednat např. o zpětné potvrzení za 8 let apod. Pojištění se týká i další příspěvek, který jeho nutnost zpochybňuje a klade otázku, zda vůbec někdo plnění z takového pojištění reálně využil. Objevila se poznámka týkající se zpožděného vyplácení odměn a nedostatečné náhrady času v případě nekonání tlumočení atp. Jedna respondentka zmiňuje problém s odmítnutím zadání v případě, že se tlumočnick zabývá jinou zakázkou. Tento problém - možnost odmítnutí zadání - se řeší v návrhu novely zákona. Dva respondenti poukazují na negativa oddělení činnosti tlumočnicků a překladatelů - jeden upozorňuje na velmi nízký počet soudních tlumočnicků anglického jazyka v Bratislavě, druhý zmiňuje „dilema“ mezi funkcí překladatele a tlumočnicka: „...rozdelenie prekladateľských a tlmočnických úkonov, tzn. dve skúšky, dve pečiatky. z tohto môže vzniknúť problém: audio nahrávku treba preložiť a písomne vypracovať. Dilema: je to z časti tlmočnický a z časti prekladateľský úkon, vstup rečou, výstup v inom jazyku písomný.“ Pozitivní reakce zmiňují zejména detailnost, vyšší podrobnost úpravy a zvýšení nároků na překladatele a tlumočnický.

Otázka číslo 4 odpovídá otázce číslo 3 v dotazníku pro tlumočníky z ČR. Jedná se o srovnání 4 prvků českého a slovenského systému Systém hodnocení odpovědí (bodování) je totožný.

4 Tento krátký seznam slouží ke srovnání některých hlavních rozdílů stávající právní úpravy soudního překladu a tlumočení v ČR a SR. Označte prosím tu z variant, kterou považujete za lepší. Považujete-li obě varianty za rovnocenné, je možné označit obě.

body	ČR		SR	body
15	Činnost soudního překladatele a soudního tlumočnicka není v zákoně oddělena		V zákoně se rozlišuje mezi činností tlumočnickou a překladatelskou	36
10	Zájemce o jmenování soudním tlumočnickem je povinen doložit jazykové vzdělání, absolvování případného doplňkového vzdělání a praxe v oboru, neexistuje ale jednotný systém prověřování potřebných znalostí		Zájemce o zapsání do seznamu soudních překladatelů/tlumočnicků je kromě vzdělání a praxe povinen absolvovat odborné minimum + odbornou zkoušku	44
3	Zapsání do seznamu soudních tlumočnicků není nárokové, výběr záleží na konkrétním okresním soudu podle jejich "potřebnosti"		Po splnění zákonem stanovených podmínek má překladatel/tlumočnick právní nárok na zapsání do seznamu soudních tlumočnicků/překladatelů	43
8	Soudní překladatel/tlumočnick nemá povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem jeho činnosti		Soudní překladatel/tlumočnick má povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem jeho činnosti, opomenutí této povinnosti může vést k vyškrtnutí ze seznamu	42

Stejně jako v případě dotazníku pro české tlumočníky mají „slovenské varianty“ jasnou převahu. Naprosto jednoznačný je výsledek u otázky na právní nárok na jmenování soudním tlumočnickem/překladatelem. U bodu týkajícího se oddělení funkce tlumočnicka a překladatele je rozdíl stále jednoznačný, třebaže ne tak ostrý, 2 respondenti také označili obě varianty za rovnocenné. Domnívám se, že vliv na

to měl zejména fakt, že množství respondentů je zapsáno v obou seznamech, takže kdyby byl seznam pouze jeden, nebyl by to pro ně rozdíl.

Následovala otázka týkající se spokojenosti s průběhem získání odborného minima a odborné zkoušky. Na otázku **5 Jste spokojen/a s tím, jak probíhá získání odborného minima a odborné zkoušky?** odpovědělo 12 respondentů negativně a 21 kladně, většina reakcí byla ve formě volné odpovědi. Vzhledem k rozsahu těchto volných odpovědí je opět uvádím v příloze na straně xi. Někteří respondenti upozorňují na přílišnou teoretičnost, nepraktičnost odborného minima („Moje argumenty sú, že priemerný prekladateľ sa vzdeláva každý deň pri každom ťažšom preklade: musí hľadať pojmy a slová v slovníkoch a na internete. Jediné užitočné je odborné minimum z práva, napr. základy trestného práva, rodinného práva a občianskeho práva a to len pre tých prekladateľov a tlmočníkov, ktorí majú pracovať pre políciu a súdy.“, které je navíc finančně náročné. Objevily se názory, že: „je to len o získaní finančných prostriedkov od žiadateľov“, „V princípe si z toho pár organizácií urobilo kšeft“ a že průběh zkoušky neodpovídá tomu, jak probíhá práce překladatele/tlumočnicka v reálu. Několik respondentů ale systém odborného minima a zkoušky hodnotilo jednoznačně kladně, protože podle nich zajišťuje vyšší kvalitu žadatelů.

Další otázka se týká odměňování tlumočnicků. Formulace otázky je shodná s otázkou v dotazníku pro české tlumočnický. Vzhledem k tomu, že sazby za překlad a tlumočení jsou na Slovensku diferencovanější a aktuálnější, předpokládala jsem, že bude většina respondentů spokojena s výší úhrad, ale že se projeví nespokojenost se systémem, včasností plateb apod. Jedna ze slovenských tlumočnic se v soukromém e-mailu zmínila, že jí stát dluží přibližně 2 000 eur a o zpožděných platbách dokonce vzniklo na Slovensku několik televizních reportáží¹⁰. Na otázku **6 Vyhovuje Vám současný systém odměňování soudních tlumočnicků a překladatelů? (Otázka se týká nejen výše odměny, ale všech aspektů, jako je způsob výpočtu, způsob zadávání zakázek, včasnost hrazení, vedení výkazů...)** odpovědělo 20 respondentů „ano“, 17 odpovědí bylo záporných

¹⁰ např. <http://www.ta3.com/clanok/1010885/sudy-meskaju-s-platbami.html>

a 20 respondentů zvolilo možnost otevřené odpovědi. Všechny odpovědi je opět možné najít v příloze na str. xiv. Respondenti podle očekávání poukazují zejména na velmi pozdní úhrady, v některých případech také na zastaralé odměňovací tarify. Jedna z respondentek cituje slova referentky krajského úřadu: „Vaše peniaze sú u nás ako v banke, určité ich raz dostanete.“ Objevila se i stížnost na náročné papírování ohledně úhrad, tuto problematiku by měla řešit novela zákona, která má za cíl zavést povinný elektronický systém vykazování úkonů.

Otázku č. 7 jsem vytvořila v reakci na informace o tom, že mají slovenští soudní překladatele a tlumočníci zájem o založení profesní komory. Na otázku **7 Měl/a byste zájem o založení profesní komory pro soudní překladatele a/nebo tlumočníky a členství v ní?** odpovědělo 36 respondentů kladně, 8 záporně a 7 využilo možnost volné odpovědi:

Respondent č. 1: Myslím si, že je nutné založit profesní komoru s právomocami advokátskej, alebo notárskej komory.

Respondent č. 2: záleží od toho, aké bude mať ciele/zámery a výdavky (zdôvodnenie členského príspevku) .

Respondent č. 3: Možno, závisí to od podmienok

Respondent č. 4: Podľa mňa by súdne preklady a tlmočenie mali byť viazaná živnosť.

Respondent č. 5: Nevieť presne naco by taka profesna komora mohla sluzit

Respondent č. 6: Neuvažovala som o tom, ale členstvo by som prijala určite

Respondent č. 7: závisí to od činnosti takejto komory

Fakt, že 75 % respondentů potvrdilo svůj zájem o založení profesní komory, potvrzuje, že by existence takové organizace, nějakého ekvivalentu KST ČR, měla na Slovensku smysl.

Poslední bod představoval stejně jako u českého dotazníku prostor pro vlastní doplnění tématu. K bodu **8 Další poznámky** se vyjádřilo 11 respondentů, odpovědi se nachází v příloze na str. xv. Jeden z respondentů navrhuje následující změny legislativy: „a) zohľadniť pravidelnú a primeranú valorizáciu odmien, b) zvýšiť tarify za tlmočenie,

- c) upraviť a rozšíriť zákonom povolené náhrady výdavkov prekladateľa aj tlmočníka i spôsob výpočtu odmeny,
- c) stanoviť lehotu splatnosti vyúčtovania - vzhľadom na podfinancovanie súdov často čakáme na úhrady aj 12-18 mesiacov,
- d) upraviť podmienky, za ktorých je prekladateľ či tlmočník oprávnený odmietnuť vykonanie úkonu,
- e) celkovo rozšíriť právomoci znalca, prekladateľa a tlmočníka vo vzťahu k orgánom verejnej moci,
- f) odbúrať byrokráciu a uľahčiť vedenie záznamov (napr. prekladateľský denník v elektronickej forme).

Několikrát se poznámky vrací k systému zadávání překladů: „několko súdov pekne zavolá, či mám čas na nejaký preklad, ale iné mi surovo pošlú s lehotou, ako keby som bol pes, ktorému hodia žrádlo, teda som za povinné SLUŠNÉ zadávanie objednávok“. Dva respondenti se vracejí k otázce profesní komory, dále se připomínky týkají zejména problematiky odměňování. Dva příspěvky by uvítaly omezení služeb překladatelských agentur v tomto segmentu, protože „mnohokrát doslova berú prácu prekladateľovi alebo tlačia ceny stále nižšie.“ Jeden respondent navrhuje specializaci překladatelů na určitý obor, v důsledku čehož by se úroveň překladů vylepšila.

Negativní názor na současný stav na Slovensku shrnuje jeden z respondentů slovy: „Na Slovensku sa zlaté obdobie prekladov a tlmočenia skončilo. Keby som mal o tridsať rokov menej, určite by som si hľadal iné zamestnanie, než tlmočník a prekladateľ v slobodnom povolání. Ako penzistovi mi každé eur padne dobre.“

Získané reakce tlumočnicků považuji za velmi zajímavé. Výsledky některých otázek jsem očekávala (převahu bodů pro „slovenské varianty“ u srovnávací otázky), u jiných jsem nevěděla, jaké rozpětí reakcí mohu čekat, proto pro mě odpovědi byly poučné. Velmi pozitivně hodnotím zapojení slovenských tlumočnicků, kteří jednak ve vyšším procentu odpovídali na zasláný dotazník, a jednak velmi často používali možnost podrobných volných odpovědí. Přestože je mnoho z těchto odpovědí psáno očividně narychlo, bez diakritiky, s překlepy atd., hodnotím většinu z nich jako poučnou a informativní.

4 Shrnutí a závěry

Soudní tlumočení je jednou ze základních oblastí tlumočení, které bohužel není věnována dostatečná pozornost, což se výrazně odráží ve faktu, že v České republice tuto problematiku upravuje téměř padesát let starý zákon. Proto jsem si za téma své práce zvolila srovnání tohoto systému se systémem ve Slovenské republice, který začínal na stejné výchozí pozici, a přesto byl již před deseti lety úspěšně reformován. Cílem mé práce bylo jednak shromáždit a analyzovat informace o tom, jaká je zákonná úprava soudního tlumočení a překladu v ČR a v SR a jak tyto systémy reálně fungují, a dále na základě těchto poznatků oba systémy srovnat a toto srovnání podpořit sběrem dotazníků, které jsem rozeslal soudním tlumočnickům a překladatelům z obou zemí.

Ve své první - teoretické - části přibližuje práce stav soudního tlumočení v ČR a SR především na základě platné legislativy, což je doplněno informacemi z různých prací na toto téma a v menší míře také od tlumočnicků a překladatelů, se kterými jsem tuto práci konzultovala. Tato část obsahuje podkapitoly zabývající se slovenskou reformou zákona upravujícího činnost soudních tlumočnicků a překladatelů a hlavními rozdíly v české a slovenské úpravě.

Na těchto teoretických zjištěních je postavena praktická část práce. Ta sestává z analýzy dvou dotazníků, které vyplnilo 47 českých soudních překladatelů/tlumočnicků a 49 soudních překladatelů/tlumočnicků ze Slovenska. Otázky se zabývaly především spokojeností respondentů s některými prvky obou systémů soudního překladu a tlumočení. V otázce, která byla v obou dotaznících totožná, byly do protikladu postaveny čtyři rozdíly mezi českým a slovenským systémem. Otázky se týkaly oddělení činnosti soudního překladatele a soudního tlumočnicka, povinnosti absolvovat odbornou zkoušku, právního nároku na zapsání do seznamu soudních tlumočnicků a povinnosti uzavřít pojištění za škodu. Co se týče oddělení činnosti soudního překladatele a soudního tlumočnicka, většina tlumočnicků, jak v teoretických pracích, vyjádřeních k návrhům zákona apod., tak v odpovědích na můj dotazník, je pro oddělení této činnosti. Jedná se o logický krok již jen proto, že překlad a tlumočení jsou výrazně odlišné činnosti, které

vyžadují rozdílné schopnosti a i mimo kontext soudního překladu/tlumočení se profesionálové věnují výlučně (nebo alespoň výrazně více) jedné z nich. Přesto je vhodné připomenout, že i toto rozdělení má své stinné stránky. Patří mezi ně až kriticky malý počet aktivních soudních tlumočnicků, který komentoval i jeden z respondentů v mém dotazníku: „... [rozdelenie na tlmočnikov a prekladateľov] sa osvedčilo pre ľudí, ktorí chcú zarábať na ľahkých prekladoch, za ktoré si vypýtajú veľa peňazí - na rodných listoch a vysvedčeniach. Neosvedčilo sa to pre súdy a políciu, pretože oni potrebujú človeka, ktorý preloží papiere a potom príde aj tlmočiť. V Bratislave je momentálne v zozname na angličtinu vyše 100 prekladateľov, ale len 5 aktívnych tlmočnikov. Takže si potom my tlmočníci navzájom voláme a posúvame si tlmočenia, keďže sa často stáva, že by niekto z nás mal byť na dvoch súdoch naraz. A potom je na súde tlmočník, ktorý neprekladal listiny a vôbec nevie, o čom to konanie je.“ (Respondent č. 1, dotazník Soudní překlad a tlumočení SR, otázka č. 3) Negativně rozdělení vnímá i jiný respondent, který vidí důvod poklesu počtu soudních tlumočnicků v tom, že: „Väčšina chce prekladať, lebo sa do dá popri zamestnaní, tlmočenie je už zložitejšie, lebo Vás volajú v hlavnom pracovnom čase“ (Respondent č. 3, dotazník Soudní překlad a tlumočení SR, otázka č. 3)

Povinnost absolvovat odborné minimum a odbornou zkoušku je také hodnocena převážně kladně. Objevují se názory, že odborné minimum je zaměřeno spíše na znalce a neodpovídá potřebám tlumočnicků a překladatelů, případně že podmínky pro skládání odborné zkoušky nejsou optimální. Většina respondentů se ale domnívá, že zavedení takové zkoušky „odděluje zrna od plev“ - zajišťuje vyšší kvalitu soudních tlumočnicků a překladatelů.

Většina dotazovaných by také uvítala právní nárok na jmenování soudním tlumočnickem/překladatelem (samozřejmě za předpokladu, že žadatel splní předepsané podmínky). Současná situace v ČR, kdy je jmenování nenárokové a zakládá se na „potřebnosti“ příslušného soudu, je neprůhledná a často nepraktická. To zejména z důvodu, že velké množství zapsaných tlumočnicků se této činnosti aktivně nevěnuje a zabírají tak v seznamu místo jiným.

„Skóre“ pro zákonnou povinnost uzavření pojištění pro tlumočnický bylo v dotazníku pro ČR poměrně vyrovnané, ze slovenských tlumočnicků tuto možnost preferovala většina, přestože i zde se objevovaly názory ve smyslu, že je takové pojištění „prolobbované“ a v praxi zbytečné.

Kromě těchto vybraných rozdílů jsem se v práci dále věnovala například problematice profesních organizací. V SR neexistuje žádný ekvivalent Komory soudních tlumočnicků, je zde ale snaha o založení podobné organizace, která by tlumočnický a překladatelský mohla reprezentovat navenek, např. při tvorbě nových zákonů.

Jak z výše uvedeného vyplývá, mým cílem bylo jednak shromáždění a analýza informací o tom, jaká je zákonná úprava soudního tlumočení a překladu v ČR a v SR. Tomuto bodu jsem se věnovala v teoretické části práce, kde jsem se soustředila na hlavní rozdíly obou úprav. Dále jsem si dala za úkol zjistit, jak oba systémy reálně fungují, zde jsem čerpala částečně z literatury a konzultací, nejvíce informací mi poskytly dotazníky s odpověďmi českých a slovenských soudních tlumočnicků a překladatelů. Na základě všech těchto poznatků jsem chtěla oba systémy srovnat, toto srovnání se prolíná celou prací a jasně poukazuje na nedostatky zastaralé české právní úpravy v porovnání s, byť také nedokonalou, úpravou slovenskou. Domnívám se tedy, že jsem cíle své práce splnila.

5 Summary

Together with conference and community interpreting, court interpreting is one of the main areas of interpreting. Yet it is not given the attention it deserves. This is reflected in the fact that court interpreting in the Czech Republic is governed by the Experts and Interpreters Act, which is nearly 50 years old. In Slovakia, however, a reform was implemented 10 years ago and brought the Slovak system close to the EU standards.

The aim of my thesis was to collect and analyse information on the legal framework of court interpreting and court-certified translation in the Czech Republic and Slovakia and on how these systems work in reality and to support this comparison with questionnaires for court interpreters from both countries.

The thesis consists of theoretical and practical part. The theoretical part provides an introduction to the topic and deals in detail with some basic differences between the Czech and Slovak system, especially the issue of differentiating between the activities of an expert, an interpreter and a translator, the requirements for appointment of court interpreters, legal obligations imposed on court interpreters, remuneration and reimbursement of costs for interpreters, professional organisations and planned reforms.

The practical part contains an evaluation of two questionnaires - a questionnaire distributed to Czech court interpreters and a similar questionnaire for Slovak court interpreters and translators. I collected 47 completed questionnaires from the Czech Republic and 49 from Slovakia. The questionnaire dealt mostly with the issue of respondents' satisfaction with certain elements of both systems. One of the questions which was identical in both questionnaires juxtaposed four significant differences between the Czech and Slovak system, namely the differentiation between the terms "court interpreter" and "court (certified) translator", an obligation to pass a professional examination, a legal right to entry in an official list of court interpreters and compulsory insurance. In both questionnaires, features of the Slovak system were preferred. Among other questions, which were commented on by the respondents, were the question of

satisfaction with the system of remuneration and reimbursement of costs (in both countries) and the system of obligatory professional examination in the Slovak system. As for the system of remuneration, neither Czech nor Slovak respondents were satisfied, mostly due to low payments from courts and their significant delays (months, sometimes even years). Opinions on the professional examination in Slovakia were mixed, as there are some considerable flaws in the system, however, the overall reaction was positive, as the examination “separates the chaff from the wheat” and contributes to appointment of translators and interpreters of higher quality.

Overall, my analysis shows that there are significant differences between the Czech and Slovak systems of court translation and interpreting and that the Czech system would largely benefit from reforms resembling the system implemented in Slovakia.

6 Použité zdroje

Císařová, D. Úvahy o účinnosti nové skutkové podstaty § 175a trestního zákona „Křivé tlumočení“ v praxi. In: Soudce : časopis Soudcovské unie České republiky, 10/2002, svazek 3, s. 3-5

Doušová, L. *Současný stav soudního tlumočení v České republice*. Praha 2012. 124 s. Diplomová práce na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze na Ústavu translologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Zuzana Jettmarová, M.A., M.Sc., Ph.D.

Dörfl, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. 191 s. ISBN 978-80-7400-148-2.

Eichler, J. *Křivé tlumočení - suché namočení*. In: Soudce : časopis Soudcovské unie České republiky, 10/2002, svazek 3, s. 2-3.

Fronek, J. *Kladivo na tlumočníky*. In: Soudce : časopis Soudcovské unie České republiky, 10/2002, svazek 3, s. 5-6.

Guldanová Z. *Tlmočník verzus prekladateľ podľa zákona o súdnych tlmočníkoch a prekladateľoch*. In : Teória a prax súdneho prekladu a tlmočenia. 1. vydání. Bratislava : Tlmočnický ústav Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, 2010. ISBN: 978-80-8923-834-7 s. 12-22.

Hájek, J. *Epizoda o tom, jak máme a současně nemáme hrozně moc soudních tlumočnicků*. In: Soudce : časopis Soudcovské unie České republiky, 10/2002, svazek 3, s. 13.

Chládková, K. *Tlumočník v trestním řízení*. Brno, 2011. 43 s. Bakalářská práce na právnické fakultě Masarykovy univerzity na katedře trestního práva. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Marek Fryšták, Ph.D.,

Chovanec, J., Bázlik, M., Hrehovčík T. *Soudní překlad a tlumočení*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s. 2011. 408 s. ISBN 978-80-7357-684-4

Köhlerová, M. *Postavení soudních tlumočnicků*. In: Soudce : časopis Soudcovské unie České republiky, 10/2002, svazek 3, s. 8-11.

Krekáňová I. *Ako sa stať úradným prekladateľom alebo dlhá, drahá a trnitá cesta k pečiatke*. [online]. <http://www.ivanakrekanova.sk/>. [cit. 20. 9. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.ivanakrekanova.sk/index.php/translatopia/104-ako-sa-stat-uradnym-prekladatelom>>.

KST ČR. *Odborné podmínky pro jmenování tlumočnickem*. [online] KST ČR - Komora soudních tlumočnicků České republiky, o.s. [cit. 4. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.kstcr.cz/zajemce-o-clenstvi>>.

KST ČR. *Stanovy KST ČR*. [online]. KST ČR - Komora soudních tlumočnicků České republiky, o.s. [cit. 23. 11. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.kstcr.cz/o-nas/stanovy-kst-cr>>.

Kubica M., Kardoš P., Jakubec, M. *Aktuálne právne predpisy pre znalcov, tlmočníkov a prekladateľov*. Brno : Tribun EU 2011. ISBN 978-80-263-0033-5

Ministerstvo spravedlnosti České republiky. *Věcný záměr zákona o zapsaných tlumočnických a překladatelích*. [online]. KST ČR - Komora soudních tlumočnicků České republiky, o. s. [cit. 11. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <www.kstcr.cz/attachments/prilohy-obecne/priloha/Vecnyzamer-2011.doc>.

Dopis náměstka ministra spravedlnosti předsedům krajských soudů z 12. prosince 2011. [online]. KST ČR - Komora soudních tlumočnicků České republiky, o.s. [cit. 11. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.kstcr.cz/attachments/zajemce-o-clenstvi/priloha/5791-2011-359-2011-OD-ZN-11.pdf>>.

Návrh novely zákona o znalcoch, tlmočnících a prekladateľoch. 06.09.2013 [online] Zákony pre ľudí. [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.zakonypreludi.sk/blog/navrh-novely-zakona-o-znalcoch-tlmočnících-a-prekladateľoch.htm>>.

Pivoňková K. *Sjednocení podmínek pro jmenování tlumočnicků a další novinky*. In: Soudní tlumočnick, 02/2011, s. 8-11.

Předpis č. 36/1967 Sb. Zákon o znalcích a tlumočnických. [online]. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění. [cit. 11. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1967-36>>.

Rozsypal, K. *Zkušenosti z praxe soudního tlumočení*. In: Soudce : časopis Soudcovské unie České republiky, 10/2002, svazek 3, s. 6-7.

Schneider, J. *Soudní tlumočení v České republice a jeho navrhované reformy ve srovnání s příklady ze zahraničí*. Praha 2013. 26 s. Seminární práce na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze na katedře veřejné a sociální politiky.

Slovenská asociácia prekladateľov a tlmočníkov. [online]. Prekladatelia a tlmočníci Slovenska | SAPT [cit. 23. 11. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.sapt.sk/>>.

Sojáková, J. *Postavení soudního tlumočníka v České republice (teoreticko-empirická studie)*. Praha, 2012. 103 s. Diplomová práce na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze na Ústavu translologie. Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.

Šprcová, I., Gorgolová, E. *Vývoj právní úpravy týkající se soudních tlumočnicků, resp. překladatelů*. In: *Soudní tlumočnick*, 02/2010, s. 7-12.

Telec, I. *Právní postavení znalců a tlumočnicků*. 21. 10. 2009 [online]. PravníRadce.cz [cit. 4. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-38730880-pravni-postaveni-znalcu-a-tlumocniku>>.

teraz.sk. *Súdni prekladatelia a tlmočníci by chceli vlastnú komoru*. [online]. TERAZ.sk - spravodajský portál tlačovej agentúry TASR - TERAZ.sk. [cit. 2. 10. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.teraz.sk/slovensko/sudy-prekladatelia-tlmocnici-komora/71703-clanok.html>>.

Trestní zákoník (§ 323-368): Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. [online]. www.trestni-rizeni.com - trestní právo a trestní řízení pro laiky. [cit. 20. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/trestne-ciny-paragrafy/trestni-zakonik-%C2%A7-323-368-trestne-ciny-proti-poradku-ve-vecech-verejnych/7>>.

Ullrich, L. *Měla by se ČR inspirovat slovenskou právní úpravou znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti*. 26. 10. 2011. [online]. PravníRadce.cz [cit. 5. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-53404040-mela-by-se-cr-inspirovat-slovenskou-pravni-upravou-znalecke-tlumocnicke-a-prekladatelske-cinnosti>>.

Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. [online]. KST ČR - Komora soudních tlumočnicků České republiky, o.s. [cit. 17. 9. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.kstcr.cz/legislativa-dokument/vyhlaska-c-37-1967-sb-k-provedeni-zakona-o-znalcic>>.

Vyhláška o odmenách, náhradách výdavkov a náhradách za stratu času pre znalcov, tlmočnikov a prekladateľov č. 491/2004 Z.z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 23. augusta 2004. [online]. murarova.sk - Petra Murárová - úradný prekladateľ anglického jazyka [cit. 1. 10. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.murarova.sk/vyhlaacutescaronka-o-odmenaacutetech.html>>.

Zákon o soudních znalcích a soudních tlumočnících - návrh ministerstva spravedlnosti ze září 2003 v paragrafovaném znění a s důvodovou zprávou. [online]. KST ČR - Komora soudních tlumočníků České republiky, o.s. [cit. 17. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.kstcr.cz/legislativa-dokument/zakon-o-soudnich-znalcich-a-soudnich-tlumocnicich--1>>.

Zbierka zákonov č. 382/2004. *ZÁKON z 26. mája 2004 o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.* [online]. Zbierka zákonov, právne predpisy, komentáre, judikatúra, vestníky online | zbierka.sk: [cit. 11. 8. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.zbierka.sk/sk/predpisy/382-2004-z-z.p-7984.pdf>>.

Konzultace:

PhDr. Ilona Šprcová, soudní tlumočnice a členka představenstva KST ČR
Mgr. Vladimír Novotný, soudní tlumočnick
Drs. Rudolf Kooijman, soudní tlumočnick

7 Seznam použitých zkratek

AJ	anglický jazyk
ČR	Česká republika
JTP	Jednota tlmočnickov a prekladateľov Jednota tlumočníků a překladatelů
KST	Komora soudních tlumočníků
KST ČR	Komora soudních tlumočníků České republiky
MS ČR	Ministerstvo spravodlivosti České republiky
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
OSN	Organizace spojených národů
SSPOL	Slovenská spoločnosť prekladateľov odbornej a vedeckej literatúry
SSPUL	Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry
SSTP SAPT	Sekcia súdnych tlmočnickov a prekladateľov Slovenskej asociácie prekladateľov a tlmočníkov
SR	Slovenská republika

8 Přílohy

Příloha č. 1 - Dotazník Soudní překlad a tlumočení (ČR)

Jedná se o online dotazník zasílaný soudním tlumočnickům působícím v České republice. Dotazník byl umístěn na adrese

<http://www.survio.com/survey/d/H5R7A9I2V4H9Z5Q5O>.

Soudní překlad a tlumočení (ČR)

Zaznamenal/a jste, že na Slovensku proběhla (v roce 2004) reforma systému soudního překladu a tlumočení?

Ano

Ne

Pokud ano, jak tyto změny hodnotíte? Které ze změn považujete za nejdůležitější?

 Napište odstavec

Zbývá 1500 znaků

Tento krátký seznam slouží ke srovnání některých hlavních rozdílů stávající právní úpravy soudního překladu a tlumočení v ČR a SR. Označte prosím tu z variant, kterou považujete za lepší. Považujete-li obě varianty za rovnocenné, je možné označit obě.

- a) Činnost soudního překladatele a soudního tlumočnicka není v zákoně oddělena (ČR)
- b) V zákoně se rozlišuje mezi činností tlumočnickou a překladatelskou (SR)

- a) Zájemce o jmenování soudním tlumočnickem je povinen doložit jazykové vzdělání, absolvování případného doplňkového vzdělání a praxe v oboru, neexistuje ale jednotný systém prověřování potřebných znalostí (ČR)
- b) Zájemce o zapsání do seznamu soudních překladatelů/tlumočnicků je kromě vzdělání a praxe povinen absolvovat odborné minimum + odbornou zkoušku (SR)

- a) Zapsání do seznamu soudních tlumočnicků není nárokové, výběr záleží na konkrétním okresním soudu podle jejich "potřebnosti" (ČR)
- b) Po splnění zákonem stanovených podmínek má překladatel/tlumočnick právní nárok na zapsání do seznamu soudních tlumočnicků/překladatelů (SR)

- a) Soudní překladatel/tlumočnick nemá povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem jeho činnosti (ČR)
- b) Soudní překladatel/tlumočnick má povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem jeho činnosti, opomenutí této povinnosti může vést k vyškrtnutí ze seznamu (SR)

Věnujete se aktivně činnosti soudního překladatele?

Ano

Ne

Věnujete se aktivně činnosti soudního tlumočníka?

Ano

Ne

Pokud by bylo zákonem nařízeno doplnění odborných znalostí a odborná zkouška, měl/a byste zájem být nadále registrován/a jako soudní překladatel/tlumočník?

Ano

Ne

Jiná

Napište vlastní odpověď

Zbývá 100 znaků

Vyhovuje Vám současný systém odměňování soudních tlumočnicků a překladatelů? (Otázka se týká nejen výše odměny, ale všech aspektů, jako je způsob výpočtu, způsob zadávání zakázek, včasnost hrazení, vedení výkazů...)

Ano

Ne

Jiná

Napište vlastní odpověď

Zbývá 100 znaků

Další poznámky

 Napište odstavec

Zbývá 1500 znaků

ODESLAT DOTAZNÍK

Příloha č. 2 - Dotazník Soudní překlad a tlumočení (SR)

Jedná se o online dotazník zasílaný soudním tlumočnickům působícím ve Slovenské republice. Dotazník byl umístěn na adrese

<http://www.survio.com/survey/d/R1H9R5T9R5J1F6A7I>.

Soudní překlad a tlumočení (SR)

Jste zapsán/a v seznamu soudních

- tlumočnicků
- překladatelů

Pracoval/a jste jako soudní překladatel/tlumočnick před rokem 2004?

- Ano
- Ne

Pokud ano, jak hodnotíte novelizovanou legislativu ve srovnání s původní úpravou? Co považujete za její největší klady a zápory?

 Napište odstavec

Zbývá 1500 znaků

Tento krátký seznam slouží ke srovnání některých hlavních rozdílů stávající právní úpravy soudního překladu a tlumočení v ČR a SR. Označte prosím tu z variant, kterou považujete za lepší. Považujete-li obě varianty za rovnocenné, je možné označit obě.

- a) Činnost soudního překladatele a soudního tlumočnicka není v zákoně oddělena (ČR)
- b) V zákoně se rozlišuje mezi činností tlumočnickou a překladatelskou (SR)
- a) Zájemce o jmenování soudním tlumočnickem je povinen doložit jazykové vzdělání, absolvování případného doplňkového vzdělání a praxe v oboru, neexistuje ale jednotný systém prověřování potřebných znalostí (ČR)
- b) Zájemce o zapsání do seznamu soudních překladatelů/tlumočnicků je kromě vzdělání a praxe povinen absolvovat odborné minimum + odbornou zkoušku (SR)
- a) Zapsání do seznamu soudních tlumočnicků není nárokové, výběr záleží na konkrétním okresním soudu podle jejich "potřebnosti" (ČR)
- b) Po splnění zákonem stanovených podmínek má překladatel/tlumočnick právní nárok na zapsání do seznamu soudních tlumočnicků/překladatelů (SR)
- a) Soudní překladatel/tlumočnick nemá povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem jeho činnosti (ČR)
- b) Soudní překladatel/tlumočnick má povinnost uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu, která může vzniknout v souvislosti s výkonem jeho činnosti, opomenutí této povinnosti může vést k vyškrtnutí ze seznamu (SR)

Jste spokojen/a s tím, jak probíhá získání odborného minima a odborné zkoušky?

Napište odstavec

Zbývá 1500 znaků

Vyhovuje Vám současný systém odměňování soudních tlumočnicků a překladatelů? (Otázka se týká nejen výše odměny, ale všech aspektů, jako je způsob výpočtu, způsob zadávání zakázek, včasnost hrazení, vedení výkazů...)

Ano

Ne

Jiná

Napište vlastní odpověď

Zbývá 100 znaků

Měl/a byste zájem o založení profesní komory pro soudní překladatele a/nebo tlumočníky a členství v ní?

Ano

Ne

Jiná

Napište vlastní odpověď

Zbývá **100** znaků

Další poznámky

 Napište odstavec

Zbývá **1500** znaků

ODESLAT DOTAZNÍK

Příloha č. 3 - Volné odpovědi v dotazníku Soudní překlad a tlumočení ČR

Vzhledem k jejich rozsahu uvádím citace odpovědí z části 8 - Další poznámky na tomto místě.

Respondent č. 1: [...] ad pojištění: Sama ho sice mám, ale dávat ho jako povinnost ze zákona mi připadá stejné jako povinnost měnit zimní a letní pneumatiky (gumárenská lobby). ad odborné znalosti a zkouška: Zkoušky bych se nebála, ale jako absolventku oboru překladatelství-tlumočnictví s mnoha lety praxe a pravidelnou účastí na seminářích KST ČR a jiných by mě to upřímně řečeno uráželo. ad odměňování: Cena 350 Kč / NS není až tak strašná, ovšem 350 Kč za hodinu tlumočení je zoufalé. U civilního řízení není stanovena žádná lhůta splatnosti (u trestního je 30 dní).

Respondent č. 2: Dle mého názoru je soudních tlumočnicků v ČR přespříliš a odborná úroveň mnohých neodpovídá potřebě a požadavkům. Myslím, že zhruba 1/5 současného počtu by měla být dostačující (jako je tomu v některých jiných evropských zemích - Rakousko cca 700, Švédsko cca 600, Polsko 1000 atd.) za splnění přísných kvalifikačních podmínek pro jmenování. Pak by se soudní tlumočníci mohli plně věnovat pouze tlumočení a slušně by se jím uživil. A prestiž soudních tlumočnicků, a tlumočnické profese vůbec, by mohla vzrůst oproti současnému dosti tristnímu stavu.

Respondent č. 3: Za 10 let praxe soudní tlumočnice a překladatelky mi vadí, že znalost jazyka do a z kterého soud. tlumočnick/překladatel tlumočí/překládá, není dobrá. Dále mi vadí, že spousta lidí se stává soud. tlumočnick/překladateli až v důchodu a přitom svoji práci neodvádí expresně, včas a zabírají místo v seznamu schopnějších a vzdělanějších - toto se týká "potřebnosti" soudů zapsat soud. tlumočnicka/překladatele

Respondent č. 4: Myslím, že by bylo fajn, kdyby byli vyškrtnuti soudní tlumočníci bez řádné kvalifikace, protože, dle mých zkušeností, nadělají více škody než užitku. Ovšem prokazování kvalifikace je vždy komplikované, vzhledem k mnoha souvisejícím faktorům. Taky by nebylo špatné zvážit užší specializaci tlumočnicků, právníci taky nedělají všechny oblasti práva současně.

Respondent č. 5: Nevyhovuje mi, že soudy platí až po skončení případu. Někdy to trvá měsíce a i potom se musím připomenout ohledně platby. Také mi nevyhovuje způsob zadávání překladu, když překlad přijde do poštovní schránky nebo do datové schránky, protože bývám pracovně mimo domov a nemohu si je vyzvednout.

Respondent č. 6: Komentář k doplnění odborných znalostí: doplňkové studium na právnické fakultě považuji za přínosné, nejsem si jista cenou za toto studium, které musíte uhradit, v roce 2011 byla cena cca 18.000,-Kč.

Respondent č. 7: Naléhavě potřebujeme nový zákon, Komora soudních tlumočnicků vyvíjí průběžně iniciativy v tomto smyslu, nechali jsme dokonce připravit vlastní návrh zákona, bohužel vždy při změně vlády začínáme znova od nuly...

Příloha č. 4 - Volné odpovědi v dotazníku Soudní překlad a tlumočení (SR)

Vzhledem k jejich rozsahu uvádím citace volných odpovědí slovenských překladatelů a tlumočnicků na tomto místě.

3 Pokud ano [pokud jste pracoval/a [...]] jako soudní překladatel/tlumočník před rokem 2004], jak hodnotíte novelizovanou legislativu ve srovnání s původní úpravou? Co považujete za její největší klady a zápory?

Respondent č. 1: V zásadě je legislativa dobrá. Niektoré veci sú nedotiahnuté - napr. v zozname na internete sa zverejňuje, v ktorej poisťovni má tlmočník/prekladateľ poistenie, ale tlmočníci/prekladatelia nie sú povinní ministerstvu poistenie oznamovať automaticky. Tak sa potom stáva, že mi pri mene svieti, že nemám uzavreté poistenie zodpovednosti za škodu, hoci ho uzavreté mám (teraz nie, ale pred pol rokom mi to tam svietilo). Ďalej zákon ministerstvu dáva právomoci, ktoré nie sú úplne jasne definované - môže si vyžiadať potvrdenie o poistení zodpovednosti, ale nie je určené za aký čas späťne. (Viete si predstaviť, že si od vás vyžadujú potvrdenie za osem rokov dozadu?) Zákon je písaný viac na znalcov ako na tlmočníkov a prekladateľov, niektoré veci, ktoré by sa podľa zákona mali robiť, sa v praxi nerobia. Zásadná vec, ktorú ste aj Vy postrehli, je rozdelenie na tlmočníkov a prekladateľov. To sa osvedčilo pre ľudí, ktorí chcú zarábať na ľahkých prekladoch, za ktoré si vypýtajú veľa peňazí - na rodných listoch a vysvedčeniach. Neosvedčilo sa to pre súdy a políciu, pretože oni potrebujú človeka, ktorý preloží papiere a potom príde aj tlmočiť. V Bratislave je momentálne v zozname na angličtinu vyše 100 prekladateľov, ale len 5 aktívnych tlmočníkov. Takže si potom my tlmočníci navzájom voláme a posúvame si tlmočenia, keďže sa často stáva, že by niekto z nás mal byť na dvoch súdoch naraz. A potom je na súde tlmočník, ktorý neprekladal listiny a vôbec nevie, o čom to konanie je.

Respondent č. 2: Novelizovaná legislativa v SR je určite prínosom pre nás prekladateľov (p) a tlmočníkov (t). Veľmi presne stanovuje podmienky na zápis do zoznamu p/t, ktorý vedie Ministerstvo spravodlivosti SR. Z môjho pohľadu je hlavne dôležitá prax v jazyku. Považujem za pozitívum povinnosť poistenia zodpovednosti za škodu... Negatíva vidím v oblasti spôsobu odmeňovania za naše p/t úkony hlavne zo strany súdov (v SR, neviem, ako je to v ČR). Často veľmi dlho čakáme, kedy nám príde uznesenie súdu o priznaní odmeny a ešte dlhšie čakáme na vyplatenie tejto odmeny za preklad alebo tlmočenie (niekedy aj rok, rok a pol). Pritom my máme náklady/výdavky, ktoré musíme platiť pravidelne. Ďalej je absurdné, že do nákladov si nemôžeme dávať to, čo súvisí s naším dovzdelávaním sa (napr. ak by som si chcela urobiť nejaké školenie zamerané na právo či ekonomiku - lebo túto terminológiu potrebujem a musím jej aj rozumieť, keď chcem odborne tlmočiť/prekladať). Pokiaľ ide o výšku odmeňovania, problém nastáva pri tlmočení - ak mám absolvovať cestovanie niekoľko desiatok kilometrov kvôli jednej hodine tlmočenia - tam nastáva strata času a v SR nám za jednu hodinu straty času platia 3,32 €, čo je nedostačujúce.

Respondent č. 3: Novela obsahuje už náhradu za stratu času, nie je to veľa, ale predsa. Prídete na pojednvanie tlmočiť a pojednvanie odročí, bez začatia. Tak máte nárok na náhradu za stratu času, t.j. 3,32 EUR za hodinu (čas strávený príchodom na pojednvanie) Negatívum: Činnosť prekladateľov a tlmočníkov je oddelená, mnohí si zvolili jednu činnosť. Väčšina chce prekladať, lebo sa do dá popri zamestnaní, tlmočenie je už zložitejšie, lebo Vás volajú v hlavnom pracovnom čase. V niektorých regiónoch takto vznikol nedostatok tlmočníkov.

Respondent č. 4: Klady: zrealizovanie ceny za tlmočenie/preklady, mám maďarský jazyk, predtým bolo 250.- Sk za 1 hodinu, resp. 1 normostranu (1800 znakov), teraz je to 19,92.-€, je to podstatne bližšie vynaloženému úsiliu. Povinné poistenie činnosti, povinné odborné vzdelávanie, možnosť požiadať zálohu na preklad až do výšky 50% predpokladanej ceny.

Zápor: zavedenie platieb v rámci odvodov do sociálnej, zdravotnej a iných poisťovní, zrušenie možnosti superrevízie prekladu v zákone

Respondent č. 5: Pozitívne je odmeňovanie, kde sú stanovené sadzby za jednotlivé úkony, ale je daná aj možnosť o cene sa dohodnúť. Záporom novej legislatívy je povinné poistenie. Pokladám ho za zbytočné, za 20 rokov praxe som nepočula o prípade, že z prekladu vznikla škodová udalosť. Aj v takom prípade neverím v pomoc poisťovne. Veľmi by ma zaujímalo, či od roku 2004 na Slovensku bol čo i len jeden poistný prípad riešený.

Respondent č. 6: neštudovala som rozdiely, novelizovaná legislatíva má ešte nedostatky - najmä pre tlmočníka, ktorý v zásade nemá možnosť odmietnuť nasadenie, čo je práve pre tlmočnickov problém, ak už na požadovaný termín majú zazmluvnené iné tlmočenie (nesúadne)

Respondent č. 7: Zvýšili sa nároky na úradného prekladateľa a tlmočníka. Mnohí úradní tlmočníci/prekladatelia, ktorí boli menovaní na základe ešte starého zákona z čias totality, nemali dostatočné kompetencie pre svoju prácu v nových podmienkach. To považujem za najväčší klad nového zákona. v podstate žiadne veľké zápory nevidím. Ja pracujem, ako za starého zákona.

Respondent č. 8: Znenie zákona pred novelizáciou nepoznám, takže neviem posúdiť povšetkých stránkach, ale pozitívne určite je lepšie finančné ohodnotenie úradného prekladu a tlmočenia. negatívom je, že hlavne v prípade tlmočenia nie je finančné ocenenie stále dostatočné, plus je nedostatočne ocenená náhrada času v prípade, že sa tlmočník na tlmočenie dostaví a cudzinec nie alebo nie je potrebný z iného dôvodu.

Respondent č. 8: Nová zákonná úprava je oveľa, oveľa detailnejšia, takže prakticky všetky nejasné otázky boli vyriešené (samozrejme najmä vo vykonávacích predpisoch). Poznám maďarské pomery, tam nie a nie dostať sa kupredu. Myslím si, že nová zákonná úprava bola zhotovená podľa západných vzorov v rámci vstupu Slovenska do EÚ.

Respondent č. 9: Podľa starej legislatívy som pracoval dva roky, tá nerozlišovala tlmočnicu a prekladateľskú činnosť. Na kvalitu tlmočnickej a prekladateľskej činnosti rozdelenie na tlmočnicu a prekladateľskú činnosť podľa môjho názoru vplyv nemalo.

Respondent č. 10: klady: nezistil som zápory: rozdelenie prekladateľských a tlmočnických úkonov, tzn. dve skúšky, dve pečiatky. z tohto môže vzniknúť problém: audio nahrávku treba preložiť a písomne vypracovať. Dilema: je to z časti tlmočnický a z časti prekladateľský úkon, vstup rečou, výstup v inom jazyku písomný.

Respondent č. 11: Je podrobnejší, konkrétnejší. Sú tvýšené sadzby za preklady a tlmočenie. Nerieši (alebo len naznačuje) ďalšie vzdelávanie prekl., tlkov. Nerieši problematiku termínov platieb (niekedy to trvá roky, kým platba je vyplatená za prekl., tl.)

Respondent č. 12: Klad stanovené odmeny, zápor nedokonalý zákon, mnohé veci nerieši.

Respondent č. 13: Klady: aktualizace sazeb, které se alespoň vzdáleně začínají přibližovat skutečné tržní ceně. Zápor: jedná se jen o novelu. Chtělo by to celkový nový zákon, který by nahradil zákon z roku 1967.

Respondent č. 14: Bolo to jednoduchšie, veľa ľudí vynechalo tlmočenie, lebo je to náročné na čas, na cestovanie.

5 Jste spokojen/a s tím, jak probíhá získání odborného minima a odborné zkoušky?

Respondent č. 1: Áno, rozhodne, predtým sa "zapísala" (získala okrúhlu pečiatku) kopa právnikov a ich rodinných príslušníkov a známych, ktorí nemali možno ani na maturitu z daného jazyka. Skúška na prekladateľských a tlmočnických ústavoch v súčasnosti je dostatočne náročná, v roku 2005 (existujú súhrnné štatistiky) vyhodili, ak sa dobre pamätám, vyše polovinu ruských, talianskych a francúzskych súdnych prekladateľov (kde sa pečiatka aj predtým získala pomerne ľahko) a kopy nemeckých, anglických a maďarských prekladateľov

(kde sa pečiatka sa aj predtým získala dosť obtiažne), hoci aj predtým musel "plebs" (nie vyvolení s konexiami) robiť skúšky na krajskom súde, pričom preklad bol posúdený znaleckým posudkom, teda dosť prísne. Ešte k otázke oddeleniu činnosti prekladateľa a tlmočníka: je to oprávnené, avšak spôsobilo to nedostatok súdnych tlmočníkov. Ja som osobne rád tlmočil, avšak teraz už mám problémy so sluchom, teda neviem, ako by som tlmočil, keby to bolo povinné. Som úradným prekladateľom aj tlmočníkom od 1999.

Respondent č. 2: Ja osobne, áno s pripomienkou. Sama som to absolvovala, a aj som neskôr bola členkou skúšajúcej komisie. Pripomienku mám k tomuto: v odbornom minime (týkajúceho sa oblasti prekladu a tlmočenia) by som ocenila menej teórie a viac praktických poučení od už skúsených prekladateľov/tlmočníkov, nielen teoretikov. V oblasti práva - prednášajúci by sa mal sústrediť hlavne na výklad dôležitých termínov a právnych či právnických formulácií, s ktorými sa p/t môže najčastejšie stretnúť.

Respondent č. 3: Nie som spokojný, pri získavaní odborného minima je to len o získaní finančných prostriedkov od žiadateľov, to isté je aj pri odbornej skúške, čo je rozdelené pre tlmočníkov a prekladateľov, nehovoriac o tom, že pri odbornej skúške musíte znova absolvovať test z odborného minima. Odborné skúšky hodnotia ľudia z ktorých je len jeden skutočný odborník a ovláda daný jazyk, ďalší dvaja sú úradníci.

Respondent č. 4: Odborná skúška v časti prekladu je dosť náročná a dáva sa málo času na preklad. Na druhej strane odborné minimum je naozaj iba MINIMUM. Chcelo by to viac vzdelávania v rámci odborného minima a viac času na preklad v rámci skúšky.

Respondent č. 5: Nie, má byť rozsiahlejšia komplexnejšia, pritom sa má sústrediť na konkrétne problémy odboru.

Respondent č. 6: Nie. V princípe si z toho pár organizácií urobilo kšeft, navyše odborné minimum má nedostatočný záber - musíte vedieť zákon o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a vykonávacie vyhlášky. Nič viac. Na minime sú "chytákové" otázky typu, či je práca bez poistenia priestupok alebo správny delikt. Ale nemusíte vedieť nič o trestnom ani rodinnom práve ani o zákone o pobyte cudzincov (hoci ako tlmočník budete poväčšine na rozvodoch, súdoch o deti a vyhosteniach). Na odbornú skúšku ministerstvo niekedy vyberie nevhodný text - napríklad tlačovú správu z vojrovej zóny na skúšku z tlmočenia, a na skúške sa nesimulujú reálne podmienky, napríklad vám text nezopakujú (v realite vám ho na súde aj inde zopakujú). [...]

Respondent č. 7: [...] Moje argumenty sú, že priemerný prekladateľ sa vzdeláva každý deň pri každom ťažšom preklade: musí hľadať pojmy a slová v slovníkoch a na internete. Jediné užitočné je odborné minimum z práva, napr. základy trestného práva, rodinného práva a občianskeho práva a to len pre tých prekladateľov a tlmočníkov, ktorí majú pracovať pre políciu a súdy. Terajší systém v Holandsku a na SK vedie k tomu, že viacerí prekladatelia exotickjších jazykov to radšej vzdali a vrátili pečiatku: prácu skoro nemajú, len povinnosti.

Respondent č. 8: Nie. Kritériá na odbornej skúške sú zrejme veľmi benevolentné, pretože medzi úradných prekladateľov v SR sa dostáva množstvo diletantov, ktorí odvádzajú mimoriadne nekvalitnú prácu a neovládajú poriadne ani cudzí jazyk ani svoj vlastný.

Respondent č. 9: Informácií na získanie odborného minima a skúšky je nedostatok. Chcelo by to zlepšenie aktivít zo strany tlmočnických ústavov, zvýšenie možnosti vzdelávania v tejto oblasti.

Respondent č. 10: Cely proces je vacsinou dost casovo a financne narocny. Bolo malo terminov na odbornu skusku a ked bol, bol som nuteny absolvovat ho v Kosiciach (hoci zijem a pracujem v Bratislave) - tato cast je na svojvoli ministerstva - kedy a kde dostane zaujemca termin na skusku. Odborna skuska bola na moj jazyk EN nastavena pomerne narocne (pre tych, ktorí nepracuju s pravnymi textami pravidelne bola v podstate nezvladnutelna), nevraviac o tom, ze v neklimatizovanej prednaskovej sieni, kde sa skuska odohravala bola teplota vyse 30 C. ... (bolo to v lete) Ale napr. v Hamburgu mali vraj taky prisny system, ze im tu skusku neurobil vobec nikto... Odborne minimum je podla mna velmi uzitocne, nebola to

formalita. Som v zasade spokojny, jedine by som vytkol prilisne angazovanie sa ministerstva v tom, kedy a kde musi prekladatel skusku urobiť (a ak mu stanoveny termin prepadne, hrozi mu ze bude cakat aj 3 roky na novy, co sa stalo aj mne).

Respondent č. 11: Po novelizácii zákona museli absolvovať aj odborné minimum, aj odborné skúšky všetci, aj tí, ktorí tlmočnicku/prekladateľskú činnosť vykonávali už dlhé roky ako riadne zapísaní tlmočníci/prekladatelia. Nakoľko išlo o nemalé finančné poplatky za skúšky, podľa môjho názoru "starí" prekladatelia/tlmočníci boli sčasti znevýhodnení, lebo oni už raz venovali čas, prácu a peniaze na absolvovanie skúšky (aj keď v inom organizačnom režime). Čo sa týka úrovne prípravy na odborné minimum a samotných skúšok, tam, kde som to absolvovala ja, boli na dobrej úrovni, hodnotili vedomosti uchádzačov.

Respondent č. 12: Som spokojný, ale prax hlavne súdov poukazuje na to, že by sa žiadalo zaviesť pred odbornou skúškou povinné vzdelávanie fromou napr. postgraduálu, alebo kurzu aspoň 3 mesiace, kde by žiadatelia o skúšku si osvojili právnicko-súdnicku terminológiu zvoleného jazyka, príp. by museli navštíviť aj súdne konanie v krajine zvoleného jazyka.

Respondent č. 13: Áno, myslím, že skúška, ktorá je dosť náročná, pomôže v uchádzačoch oddeliť plevy od zrna a dostanú sa tam s oveľa vyššou pravdepodobnosťou len uchádzači majúci potrebné znalosti či jazykové aj odborné z práva po absolvovaní minima.

Respondent č. 14: nie je to potrebné vo forme organizovaného školenia, je to aj predražené, zákon sa be zproblémov dá naštudovať aj samoštúdiom

Respondent č. 15: Nie, odborné minimum, ktoré som ja absolvovala bolo pre tlmočníkov a prekladateľov nevhodné. Zamerané viac na znalcov, keďže škola ho ponúkala pre všetky tri skupiny zároveň. Prijala by som skôr špecializované vzdelávanie, rozdelené aj podľa jazykov. Odborná skúška - pre mňa osobne bol problém, že sa píše rukou, stálo ma to veľa času, taktiež nemožnosť použiť internet - v mojom texte bola citovaná legislatíva EU, ktorú by som si v normálnom prípade bola dohľadala, ale nedalo sa a nepresný názov mi bol zarátaný ako chyba. Tlmočnická skúška bola úplne mimo reality. Prečítanie jedného odstavca nejakého rozhodnutia súdu a podobne, "akože konzekutíva" - v praxi som sa s tým zatiaľ nestretla, skôr ide o tlmočenie z listu - ak sa číta poučenie, prípadne "šušotáž", alebo klasická konzekutíva.

Respondent č. 16: Získanie odborného minima ma stálo 230 eur, čo je dosť a nič podstatné som sa tam nedozvedela - chýbali hlavne praktické veci, napr. ako sa robí denník, fakturácia apod. Človek, ktorý nám to prednášal, vobec nebol súdnym prekladateľom a nic som sa tam nedozvedela, stálo ma to okrem tých peňazí este 4 dni času. Odborná skúška prebehla OK, ale neviem preco na odbornej skúske sa este raz píše test z odborného minima (to jest zo zákona o súdnych znaloch, tlmočníkoch a prekladateľoch + dvoch vykonávacích vyhlášok), keď sa to už raz absolvovalo predtým - podľa mňa je to preto, len aby zbytočne záujemcov na tom vyhadzovali a tahalo z nás ministerstvo peniaze.

Respondent č. 17: Nie, nie som. Napríklad tlmočníci/prekladatelia, ktorí už pôsobili aj pred rokom 2004 museli absolvovať všetky skúšky znova. Stálo ich to 25000 slovenských korún. Odborné minimum pre tlmočníka-prekladateľa je už úplne zbytočné, ak pracujete v odbore napr. 10 rokov. Zákonmi ste si už prešli za tie roky sama. Je to ťahanie peňazí od ľudí.

Respondent č. 18: nie, netýka sa to konkrétnych jazykov, ale všeobecných znalostí - odborné minimum nie, odborná skúška nezohľadňuje naplno znalosti tlmočníka, prekladateľa. pri skúske z prekladateľstva (v dnešnom svete) nie je možné použiť elektronický slovník, každý prekladateľ ho využíva doma.

Respondent č. 19: Ano som, len niekedy odborné minimum rozhoduje o tom, ci vyhoviete a nie vaše prekladateľské schopnosti a zručnosti.

6 Vyhovuje Vám současný systém odměňování soudních tlumočnicků a překladatelů? (Otázka se týká nejen výše odměny, ale všech aspektů, jako je způsob výpočtu, způsob zadávání zakázek, včasnost hrazení, vedení výkazů...)

Respondent č. 1: S výškou odmeňovania som spokojná. Nespokojná som s uhrádzaním. Hoci je na vyúčtovaniach vyznačená ... [nedokončená odpoveď]

Respondent č. 2: úhrady trvajú vpridlho, niektoré súdy v SR je potrebné žiadať o úhradu pričom úhrada im trvá aj rok,

Respondent č. 3: už 6 rokov sa výška odmeny nezmenila a od prechodu na euro stále jednotkové ceny nie sú zaokrúhlené

Respondent č. 4: V minulosti súdy neplatili, lebo im vláda v rozpočte nedala peniaze. Teraz to celkom funguje.

Respondent č. 5: papierovanie okolo súdnych prekladov je časovo veľmi náročné

Respondent č. 6: včasnosť úhrady niekedy zo strany súdov nie je dodržaná

Respondent č. 7: Zvýšila sa konkurencia a ako zástanca voľnej súťaže s tým súhlasím. Zároveň sa ale znížili moje príjmy ... [nedokončená odpoveď]

Respondent č. 8: TARifa je z roku 2004 a nemenila sa! Desať rokov pracujeme za rovnaký peniaz! V akej inej profesii ... [nedokončená odpoveď]

Respondent č. 9: Problém býva s uhrádzaním odmeny, od vykonania úkonu do zaplatenia odmeny niekedy prejdú dlhé mesiace

Respondent č. 10: súdy a úrady uhrádzajú neskoro, niekedy aj pol roka, rok po vystavení vyúčtovania

Respondent č. 11: vykazy uvadzanie zadavateľa atd.) este stale prilis odrazaju cinnost 'znalca'

Respondent č. 12: Včasnosť je problém, ale referentka na krajskom súde na to povedala: VAŠE PENIAZE SÚ U NÁS AKO V BANKE, URČITE ICH RAZ DOSTANETE.

Respondent č. 13: Niekedy niektoré orgány majú sklz s platením niekoľko mesiacov až roky, dnes sa to však oveľa zlepši

Respondent č. 14: Vyššie som spomenula - neskorá úhr platba za úkony, nízka odmena za stratu času, obmedzené uznané

Respondent č. 15: Nevyhovuje , nakoľko je tento výkon zatazený odvodami do všetkých fondov

Respondent č. 16: Problém je napr. či sa môžu účtovať diéty v mieste úkou mimo sídla prekl., tl., ... [nedokončená odpoveď]

Respondent č. 17: S výškou odmeny som zatiaľ spokojná. Druhá vec je, že napríklad súdy každoročne od mája (května) odmeny nevyplácajú, lebo už v máji majú minutý rozpočet a potom zvyknú doplatiť až v decembri, ak sa im podarí vydrankať nejaké peniaze od ministerstva financií.

Respondent č. 18: Chcelo by to zakázať, aby prekladateľské agentúry mohli sprostredkovať súdne preklady. ... [nedokončená odpoveď]

Respondent č. 19: Vyhovuje, až na výšku odmeny, tá bola stanovená podľa podmienok v roku 2004, čo je už prekonané.

Respondent č. 20: úhrady od súdov sú absolútne neakceptovateľné, meškajú aj jeden rok

8 Další poznámky

Respondent č. 1: Systém odmeňovanie: niekoľko súdov pekne zavolá, či mám čas na nejaký preklad, ale iné mi surovo pošlú s lehotou, ako keby som bol pes, ktorému hodia žrádlo, teda som za povinné SLUŠNÉ zadávanie objednávok. A tlmočníkom treba zvýšiť tarifu na Slovensku. A najdôležitejšie - a to bolo tiež predmetom mojich sťažností - treba zaviesť holandský systém úhrady cestovného: žiadne pýtanie si dovolenia prísť na vlastnom aute a poslať kópiu technického preukazu a bločku za benzín, ale štandardné odmeny. Premietané na ČR: niekto v Prahe má ísť tlmočiť do Brna, tak podľa tabuľky mu dajú 205 km x fixná suma. Tá výsledná suma obsahuje cestovné, čas a diéty. A či ten prekladateľ chce ísť autom, na bicykli, stopom alebo vrtuľníkom je len jeho vec.

Respondent č. 2: Legislatívu je nutné bezpodmienečne novelizovať nasledovne: a) zohľadniť pravidelnú a primeranú valorizáciu odmien, b) zvýšiť tarify za tlmočenie, c) upraviť a rozšíriť zákonom povolené náhrady výdavkov prekladateľa aj tlmočníka i spôsob výpočtu odmeny, c) stanoviť lehotu splatnosti vyúčtovania - vzhľadom na podfinancovanie súdov často čakáme na úhrady aj 12-18 mesiacov, d) upraviť podmienky, za ktorých je prekladateľ či tlmočník oprávnený odmietnuť vykonanie úkonu, e) celkovo rozšíriť právomoci znalca, prekladateľa a tlmočníka vo vzťahu k orgánom verejnej moci, f) odbúrať byrokraciu a uľahčiť vedenie záznamov (napr. prekladateľský denník v elektronickej forme).

Respondent č. 3: Napríklad súdy každoročne od mája (května) odmeny nevyplácajú, lebo už v máji majú minútý rozpočet a potom zvyknú doplatiť až v decembri, ak sa im podarí vydrankať nejaké peniaze od ministerstva financií. Zadávanie zákaziek - napríklad nerozumiem, prečo obvodný súd v Bratislave zadá zákazku niekomu, kto má bydlisko napr. v Ziline. určite to nie je z dôvodu nedostatočného počtu vymenovaných súdnych prekladateľov v danom bratislavskom obvode. Takisto musíme mať povinne uzatvorené poistenie, čo nie je na škodu veci, ale majú takéto poistenie uzatvorené napríklad lekári, sudcovia apod, v prípade že spravia škodu, zle rozhodnú a pod. ? Nič také.

Respondent č. 4: Sudiac podľa situácie v slovenských lekárskejších ci advokátskych komorach, profesijna komora nie je celkom to prave - je tam často vela karieristov, miskomunikacie s členskou základnou a slabe zastupovanie zaujmov svojich clenov. Hoci na druhej strane je oficialna forma reprezentacie potrebna. (Najma pri prijimaní noviel ohľadne nasej cinnosti a ich ucinneho pripomienkovania / oficialny partner pre ministerstvo/navrhovateľa predpisu.)

Respondent č. 5: Na Slovensku sa zlaté obobie prekladov a tlmočenia skončilo. Keby som mal o tridsať rokov menej, určite by som si hľadal iné zamestnanie, než tlmočník a prekladateľ v slobodnom povolání. Ako penzistovi mi každé eur padne dobre.

Respondent č. 6: Bola by som veľmi rada, keby profesijné zväzy českých a slovenských prekladateľov viac spolupracovali a bolo o tejto spolupráci aj viac počuť. Naše jazyky sú si veľmi blízke a slúžilo by to obom stranám.

Respondent č. 7: Zákon neupravuje funkciu ani obmedzenia sprostredkovateľských služieb prekladateľských agentúr. Agentúry vďaka svojej výhodnej pozícii mnohokrát doslova berú prácu prekladateľovi alebo tlačia ceny stále nižšie. Paradoxne, napriek inflácii a rastu cien, ceny prekladov od roku 2004 skôr stagnujú, dokonca klesajú.

Respondent č. 8: Prekladatelia by sa mali špecializovať pre určitý vedný odbor a nerobiť všetky preklady bez rozdielu odbornosti. Tým by sa úroveň prekladov profesne vylepšila a zákazníci by boli oveľa spokojnejší.

Respondent č. 9: Zákon o tlmočníkoch/prekladateľoch neupravuje ako dlho Vám môže štát dlžiť na úhrade tlmočnom. Momentálne nemám za posledné tri roky priznaných cca. 100 tlmočnických úkonov (mešká vypracovanie uznesení) . Spolu s nepriznanými uzneseniami nemám vyplatených približne 4000 eur tlmočného. Ak hodina tlmočenia stojí 19,92, ľahko sa dá vypočítať koľko hodín tlmočenia v tom je.....

Respondent č. 10: Novelou zákona by som zrušil činnosť tlmočnických a prekladateľských agentúr - oni nenesú personálnu zodpovednosť za preklad/tlmočenie, len ich sprostredkujú, pričom vždy sa snažia vyhláškou stanovenú cenu znížiť v smere k prekladateľovi a zvýšiť v smere k zákazníkovi - za štyri telefonáty a dva e-maily to je príliš prehnané.... ael hlavná je otázka zodpovednosti za vykonanú prácu....

Respondent č. 11: komunikácia súdov s úradnými tlmočníkmi je nedostatočná, MS SR ako regulačný orgán by sa mal viac zaujímať ako zlepšiť vzájomnú komunikáciu a spoluprácu všetkých subjektov zaitnereosovaných v úradných prekladoch a tlmočení.